

TÜRK HUKUKUNDA TEBLİGATA İLİŞKİN GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

NOTIFICATION RELATED CURRENT PROBLEMS IN TURKISH LAW AND PROPOSED SOLUTIONS

Nesibe KURT KONCA*

Özet: 11.02.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu, pek çok değişiklik geçirmesine rağmen uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümünü sağlayamamaktadır. Tebligatın zamanında ve usulüne uygun bir şekilde yapılmaması, adil yargılanma hakkının ve usul ekonomisi ilkesinin ihlaline yol açmaktadır. Dolayısıyla, tebligat sorunlarının çözülmesi, yargının etkinliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, tebligat alanında yaşanan güncel sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Tebligat sorunlarının kaynakları, mevzuat, tebligat sürecine katılan ilgililer, elektronik tebligat ve tebligat giderleri bakımından kategorize edilmiştir. Bu sorunların giderilmesi için, somut çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tebligat, adli tebligat, elektronik tebligat, tebligat giderleri, adil yargılanma hakkı, usul ekonomisi.

Abstract: Despite many amendments, Notification Law (numbered 7201 and dated 11.02.1959) cannot provide solutions to the problems that arise in practice. Notifications not made in a timely and proper manner lead to the infringement of both the right to a fair trial and the principle of procedural economy. Hence, the resolving of the notification problems is of paramount importance in terms of ensuring the effectiveness of the judiciary. This study attempts to determine the current problems experienced in the notification area. The sources of the notification related problems have been categorized in terms of the legislation, the relevant persons involved in the notification processes, electronic notification and notification costs. Realistic and applicable solutions have been proposed to overcome these problems.

Keywords: Notification, judicial notification, electronic notification, notification costs, the right to a fair trial, the principle of procedural economy.

* Yrd. Doç. Dr., Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, nkurt@cankaya.edu.tr.

I. GİRİŞ

Tebligat, hukuksal bir işlemin ilgili kimsenin bilgisine sunulması için yetkili makamın, kanunun öngördüğü esas ve usullere uygun bir biçimde (elektronik ortam da dahil) yazı veya ilan yoluyla yaptığı belgeleme işlemidir¹. Tebligatın iki boyutu vardır. İlk olarak tebligat ile ilgili kimse bir hukukî işlem hakkında bilgilendirilir. Ancak, bilgilendirme işleminin tebligat olarak nitelendirilmesi için, belgelendirilmesi gerekmektedir. Belgelendirme, diğer bir ifade ile tesvik tebligatın ikinci boyutunu teşkil eder².

Tebligat, adil yargılanma hakkının (AY. m. 36) gerçekleştirilmesi bakımından büyük önem taşır³. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan hukukî dinlenilme hakkı, hak sahiplerinin hukukî bir prosedürde (dava, icra takibi veya çekişmesiz yargı işi vb.), tarafların prosedür hakkında bilgi sahibi olmalarını gerektirir. Bu gereklilik tebligatla sağlanır. Bu bağlamda tebligat, hukukî dinlenilme hakkının gerçekleş-

¹ Ejder Yılmaz / Tacar Çağlar, Tebligat Hukuku, Ankara 2013, 39.

² Sabri Şakir Ansay, Hukuk Yargılama Usulleri, Ankara 1960, s. 166; Bilge, Necip/ Önen Ergun: Medeni Yargılama Hukuku, Ankara 1978, s. 319; Postacıoğlu, İlhan E.: Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975, s.478; Üstündağ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II, İstanbul 2000, s. 427; Alangoya, Yavuz/ Yıldırım, M. Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis: Medeni Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2011, s. 177; Deliduman, Seyithan: Son Değişikliklere Göre Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş ve Kısım Genişletilmiş Tebligat Hukuku Bilgisi, Ankara 2012, s. 15; Hanağası, Emel/ Özekes, Muhammet, Yargı Örgütü ve Tebligat Hukuku (Ed. Doğan Gökbel), Eskişehir 2012, s. 87; Akil, Cenk " 11. 1. 2011 Gün ve 6099 Sayılı Kanun ile 7201 Sayılı Tebligat Kanununda Yapılan Değişiklikler", TBBD, 2012/ 101, s. 249; Özbay, İbrahim: "6099 Sayılı Kanun ve Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde Tebligat Hukukundaki Son Değişiklikler", EÜHFD, C. XVI, S. 1-2 2012, s. 115; Ruhi, Ahmet Cemal: Tebligat Hukuku, Ankara 2013, s. 15; Muşul, Timuçin, Tebligat Hukuku, Ankara 2013, s. 41; Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Özekes, Muhammet: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013, s. 168; Kuru, Baki/ Yılmaz, Ejder/ Arslan Ramazan: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013, s.725.

³ "Dava, çaplı taşınmaza elatmanın önlenmesi isteğine ilişkindir. Hukukî dinlenilme hakkı gözetilerek, mahkeme, tarafları dinlemeden, onların iddia ve savunmalarını bildirmeleri için usulüne uygun olarak davet etmeden hükmünü veremez. Taraf teşkilinin sağlanması adil yargılanma hakkının da bir gereğidir. Davalının yurt dışında ikamet ettiğini, yazın ise geçici olarak tebligattaki adreste bulunduğu, gerekçeli kararı bu sebeple tebliğ aldığını savunması karşısında davalıya dava dilekçesinin usulüne uygun olarak tebliğ edilmeden sonuca gidilmiş olması doğru değildir. Bunun sonucu olarak, davalının eldeki davada savunma hakkını kullanmadığı ortadadır. Usulüne uygun olarak dava dilekçesinin tebliği ile taraf teşkili sağlandıktan sonra yanların gösterecekleri kanıtların toplanması ve sonuca göre karar verilmesi gerekir." 1. HD. E. 2013/1348, K. 2013/2439, T. 21.2.2013, (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 19.02.2014)

tirilmesini temin eder⁴. Hak arama süreci tebligat ile başlar ve tebligat ile sona erer. Ayrıca, tebligatın kısa sürede yapılması, yargılamanın makul sürede⁵ tamamlanmasını sağlar⁶. Ülkemizde, yargılama sürelerinin uzun olmasının temel sebeplerinden biri tebligat işlemlerinin kısa süre tamamlanamamasıdır⁷. Tebligat giderleri de yargılamada önemli gider kalemlerindendir. Tebligat, usul ekonomisi ilkesi (AY. m. 141,son) ile de yakın ilişki içerisindedir.

Tebligatın ulaştırılması ve yapılabilmesi, devletin egemenlik gücünün bir tezahürüdür⁸. Bir devletin, topraklarında yaşayan insanlara tebligat yapamaması, devlet egemenliğine ilişkin şüphelerin oluşmasına yol açar. Ülkemizde tebligatın yapılamadığı bir coğrafi alan bulunmamaktadır. Ancak, muhatabın adresinin doğru bir şekilde belirlenmesine ilişkin güçlükler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu⁹ (NHK.) ile benimsenen Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) ile bu kapsamda oluşturulan Adres Kayıt Sistemi'nde (AKS) bulunan yerleşim yeri adreslerinin güncel ve doğru olması gerekmektedir. Muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinin gerçeğe uygun olmaması, hukukî dinlenilme hakkının gerçekleşmesine engel olmaktadır. Muhatabın adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresinin bulunmaması ve adresinin meçhul olması, ilan tebligat yapılmasına yol açmaktadır. İlan tebligat ise, yargılama giderlerini artırmakta ve zaman kaybına yol açmaktadır. Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi'nin amaçlandığı gibi çalışabilmesi için, vatandaşların kimlik ve adres bilgilerini güncel ve gerçeğe uygun bir suretle bildirmelerinin sağlanması gerekmektedir.

⁴ Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukukunda Hukukî Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003, s. 98; Hanağası/Özkes, s. 88; Pekcanitez/Atalay/Özkes, s.167.

⁵ Makul sürede yargılama hakkının ihlali bakımından tebligat işlemlerinin önemine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi'nin 2012/673 sayılı ve 19.12.2013 tarihli kararı manidardır, bkz. http://www.kararlar.anayasa.gov.tr/kararYeni.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=10000728&content= (07.03.2014).

⁶ Muşul, s. 9.

⁷ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 732; Ruhi, s. 18; Muşul, s. 15; Yılmaz/Çağlar, s. 7; Tanrıver, Süha: "Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine", AÜHFD, Y. 2000, C. 49, s. 75; Kvasoğlu, Abdurrahman: "Uygulamada Tebligat Sorunları Nedeniyle Davaların Sürüncemede Kalması Sorununa Çözüm Önerileri ve Mahalle Muhtarlıkları", Toplumsal Güvenlik ve Yerel Siyaset Dergisi, 2008 Nisan, S. 28, s. 92.

⁸ Hanağası/Özkes, s. 88.

⁹ RG. T. 29.04.2006 S. 26153.

Uygulamada tebligat işlemlerine ilişkin pek çok sorun yaşanmaktadır. Bu sorunların temelinde toplumda tebligat algısının bulunmaması yatmaktadır. Bireyler, tebliğ evrakını kabul etmenin kendi aleyhlerine hüküm doğuracağına ilişkin bir genel kanıya sahiptir¹⁰. Her bir spesifik tebligat sorunu tespit edilerek mevzuat değişikliği veya eğitim faaliyetleri ile bu sorunlar çözülsede dahi, bireylerdeki tebligat algısının değiştirilmemesi, tebligata ilişkin başka sorunlara yol açacaktır. Bu bağlamda, tebligat sorunlarını çözmede temel felsefe toplumdaki tebligat algısını değiştirmek olmalıdır. Tebligatın muhatabın hukukî dinlenilme hakkını, bu bağlamda adil yargılanma hakkını gerçekleştirmek için temel araç olduğu bilinci yaratılmalıdır. Tebligatın yapılması zorunluluğu topluma anlatılmalıdır. Tebligatta kamu otoritesinin gücü uygulamaya geçmelidir.

Tebligata ilişkin sorunların kaynağı çok çeşitlidir. Bir kısım sorunlar mevzuattan kaynaklanmaktadır. Ancak, temel sorun insan faktöründe ortaya çıkmaktadır. Tebligat sürecine katılanlar kişilerden kaynaklanan değişik sorunlar aşağıda tespit edilmeye ve çözüm önerisi sunulmaya çalışılacaktır. Ayrıca, çalışmadaki tespitler ülke içinde yapılan tebligatlarla sınırlı olacaktır. Yabancı ülkelere tebligat yapılmasına ilişkin sorunlar kendine özgü kapsam ve içeriğe sahip olduğu için bu çalışmada ele alınmayacaktır.

II. MEVZUATA İLİŞKİN SORUNLAR

A. GENEL OLARAK

Tebligata ilişkin temel düzenleme, 11.02.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'dur. Bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, 25.01.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik ile düzenlenmiştir. Ayrıca, 19.01.2013 tarihli Resmi Gazete yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği ile elektronik ortamda yapılacak tebligatlara ilişkin usul ve esasları düzenlenmiştir¹¹. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü,

¹⁰ Ruhi, s. 597.

¹¹ Tüzükle düzenleme yapılmasının vatandaşlara daha fazla hukukî güvence sağlayacağına ilişkin olarak bkz. Akil, s. 263. Ayrıca, Adliyeler sebebiyle Adalet Bakanlığı, tebligat yetkisi sebebiyle Maliye Bakanlığı, PTT sebebiyle Ulaştırma Bakanlığı, Mernis, muhtarlık, belediyeler sebebiyle İçişleri Bakanlığı, büyükelçilik ve konsolosluk-

tebligat işlemlerinin usul ve esaslarını “Tebligat İşletme Esasları”¹² ile düzenlemiştir.

Tebligat Kanunu, 1959 yılında kabul edilmesinden bu yana pek çok değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikler, tebligat sorunlarına tam anlamıyla çare olamamıştır. Yapılan değişiklikler beraberlerinde yeni sorunlar yaratmıştır. Diğer taraftan Kanun’un kabul edildiği zaman kullanılan dil eskimiştir. Günümüzde kullanılan hukuk diline uygun bir dilin kullanılması gerekir. Yapılan değişiklikler Kanun’un bütünlüğünü bozmuştur. Maddeler arasında uyum sorunu vardır. Örneğin, 20 ve 21’inci maddelerin ilk fıkrası birlikte uygulanabilirken, 21’inci maddenin ikinci fıkrası birlikte uygulanmamaktadır.

Vergi Usul Kanunu’nda tebligata ilişkin çok sayıda hüküm bulunmaktadır. Vergi tahsilatlarına ilişkin tebligatlar Vergi Usul Kanunu’na; vergi uyuşmazlıklarını konu alan yargılamalara ilişkin tebligatlar ise Tebligat Kanunu’na göre yapılmaktadır. Vergi Usul Kanununun tebliğe ilişkin hükümleri ile Tebligat Kanunu arasında uyum sağlanması için kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir.

İcra ve İflas Kanunu’nda da tebligat yapılmasına ilişkin yüzden fazla düzenleme vardır. Bu düzenlemeler uyarınca, icra dairelerince yapılacak tebliğler, kural olarak Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır (İİK m. 21). Ancak, çeşitli hükümlerde, ayrıksı düzenlemeler öngörülmüştür. Özellikle, İcra ve İflas Kanunu’nun 148/a ve 150/1 hükümlerinde adres değişikliğinin bildirilmemesi Tebligat Kanunu madde 35’ten farklı düzenlenmiştir¹³. Tebligat sisteminin bütünlüğü açısından yeknesak düzenlemeye gidilmelidir.

Ülkemizde mahalle, cadde ve sokak isimlerinin sıklıkla değiştirilmesi, bu bağlamda farklı sebeplerle bina numaralarının değişmesi adres tespitini güçleştirmektedir¹⁴. Bir binanın kapısı üzerinde birden

lar sebebiyle Dışişleri Bakanlığı, jandarmanın kolluk görevi sebebiyle Milli Savunma Bakanlığı gibi farklı idari birimleri ilgilendiren tebligat işlemlerinin sadece Adalet Bakanlığı tarafından çıkartılan Yönetmelik’le düzenlenmesi ayrıca eleştirilmiştir. Bkz. Akdağ, Sami: “Klasik Tebligat Sorunlarının Elektronik Tebligat Sürecine Etkileri”, İBD. C. 87, S. 1, s. 271, 272; Şahin, Cenk-Tebligat Tartışmalar, s. 143.

¹² http://www.ptt.gov.tr/?wapp=legislation_tr&open=2 (05.02.2014).

¹³ Okay Durman, “Güncel Tebligat Sorunları Hakkında Öneriler”, MİHDER. C. 8 S. 22, 2012/2, s. 69.

¹⁴ Örneğin Ankara’da Öveçler 4. Cadde’nin adı önce 1042. Cadde olarak değiştirilmiştir. Daha sonra Kabil Caddesi adı verilmiştir. Ancak, halk arasında hala eski adıyla 4. Cadde olarak anılmaktadır.

fazla numaranın bulunması gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır¹⁵. Bu tür değişikliklerin sık sık olması, sistemi işlemez hale getirmektedir. Mahalle, cadde ve sokak isimlerinin değiştirilmesi sınırlandırılmalıdır. Değişiklik yapılması durumunda da, posta dağıtım sistemi, eski isimlere uygun olarak yapılan tebligatı ulaştıracak şekilde tasarlanmalıdır. Eski isimlerin yeni karşılığı dağıtım sisteminde bulunmalıdır. Bu bağlamda adres standardının¹⁶ bir an evvel ülke genelinde uygulanması gerekmektedir¹⁷.

B. TEBLİGAT ARAÇLARINA İLİŞKİN TARTIŞMALAR

Faks yoluyla tebligat yapılması tartışmalıdır¹⁸. Tebligat Kanunu madde 7 uyarınca, “tebligat uçakla veya postada kullanılan diğer seri veya *hususî vasıtalarla* veya muhtelif işaretli telgraflarla da yaptırılabilir”. “Hususi vasıtalar” kapsamına faksın dahil olup olmadığı konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Akcan, faks ile tebligat yapılabileceği, Tebligat Kanunu madde 7'nin buna imkân verdiği görüşündedir¹⁹. **Yılmaz/Çağlar**, tebligatı çı-

¹⁵ Muşul, s. 14.

¹⁶ Türk Standartları Enstitüsü tarafından 20 Temmuz 2006 tarihinde 14142 sayılı doküman ile adres standardı belirlenmiştir. Bu doğrultuda 31.07.2006 tarih ve 26245 sayılı Resmi Gazete’de Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmelik yayımlanmıştır. Numaralama işlerinin bu Yönetmelik hükümlerine göre, belediye sınırları ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, bu alanlar dışında il özel idareleri tarafından yapıp yapılmadığı, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü koordinasyonunda valilik ve kaymakamlıklar aracılığıyla takip edilir,

¹⁷ “Adres standardı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün takip ve sorumluluğunda; Genel Müdürlük, Türkiye İstatistik Kurumu, Türk Standartları Enstitüsü ve ilgili diğer kuruluşlarca ortaklaşa belirlenir. Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tespit edilen standardın il özel idaresi ve belediyelere bildirilmesinden sorumludur. Kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler adres ile ilgili iş ve işlemlerinde adres standardına uymak zorundadır.” (NHK. m. 48 (2)). İl özel idaresi ve belediyeler sorumluluk alanlarındaki adres bileşenlerini adres standardına uygun olarak tanımlayıp bunlara değiştirilemeyecek sabit tanıtım numarası vererek mahallindeki bütün adresleri kapsayacak şekilde adres bilgilerini oluşturmakla yükümlüdür. Herhangi bir sebeple sabit tanıtım numarası dışında adres bileşenlerinde yapılan değişiklikler de il özel idaresi ve belediyelerce takip edilerek ulusal adres veri tabanına işlenir. (NHK. m. 49 (1)).

¹⁸ Recep Akcan, “Çağımızdaki ve Gelecekteki Vasıtalarla Tebligat Yapılması (Tebligat Kanunu Madde 7 Üzerine İnceleme)”, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, Ankara 2010, C.1 (s. 41-61), s. 49.

¹⁹ Recep Akcan, “Faks ile Tebligat Yapılması Sorunu”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 1-10), s. 4.

karan merciin tebligatı doğrudan doğruya faksla muhataba göndermesi halinde, tebliğ evrakının muhataba ulaşp ulaşmadığını hukukî anlamda tespit etmenin imkânsızlığı karşısında, faksla tebligat yapılmasının mümkün olmadığı görüşünü savunmuşlardır²⁰. **Muşul**, fakslanmış tebliğ tutanağı altındaki imzanın muhatap tarafından inkâr edilmesi halinde imza incelemesinin sağlıklı bir şekilde yapılmasının mümkün olamayabileceği görüşündedir²¹. **Akkan**'a göre ise, tebliğ evrakının, muhatapın adresinin bulunduğu posta merkezine ulaşması için faks kullanılması ve faks metninin (tebliğ evrakının) ilgili posta merkezinde tebliğ mazbatalı zarfa konularak posta memuru aracılığıyla tebligat yapılması mümkündür²².

Yargıtay içtihadı ise, Tebligat Kanunu'nda faksla tebligat yapılmasına ilişkin bir hüküm bulunmadığı, bu sebeple, faksla aracıyla tebligat yapılmasının usulsüz olduğu yönündedir²³.

Bize göre, Tebligat Kanunu madde 7 hükmü, çeşitli vasıtalarla tebligata imkân vermekle birlikte, faksla yapılan bildirimin belgelenilmesi işlemine ilişkin şüphelerin varlığı, faksla tebligatı mümkün kılmamaktadır. Tebligat hukukuna ilişkin kurallar, hukukî dinlenilme hakkını, adil yargılama hakkını ilgilendirdiği için kamu düzenine ilişkindir. Bu sebeple, tebligat hukuku alanında düzenlemelerin dar yorumlanması ve kıyas yoluyla genişletilmemesi gerekmektedir.

C. TEBLİGAT KANUNU MADDE 20, 21 VE 35'E İLİŞKİN SORUNLAR

Tebligat, muhatapın bilinen en son adresine yapılır (Teb. K. m. 10, I). Bilinen en son adres kavramı, yerleşim yerinden farklıdır; daha ge-

²⁰ Yılmaz/Çağlar, s. 115.

²¹ Muşul, s. 14.

²² Mine Akkan, "Elektronik Ortamda Tebligat Yapılmasına İlişkin Gelişmeler", Halk Konuralp Anısına Armağan, C. 1, Ankara 2009, s. 37; Ruhi, s. 100.

²³ "Dava, prim alacağı nedeniyle düzenlenen ödeme emrinin iptali ve takibin durdurulması talebine ilişkindir. Kazai merciler, katma bütçeli daireler, belediyeler, köy hükmi şahsiyetleri, barolar, noterler tarafından yapılacak tebligatların PTT veya memur marifetiyle yapılması gerekir. Tebligat Kanununda faks çekmek suretiyle tebligat yapılacağı hakkında bir hüküm yoktur. Bu nedenle faks çekmek suretiyle yapılan tebligat usule uygun değildir. Açıklanan hususlar göz önünde bulundurulmadan davanın reddine karar verilmesi hatalıdır." HGK., E. 2001/21-359, K. 2001/361, T. 11.4.2001(Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 20.02.2014).

niş bir içeriğe sahiptir²⁴. Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir (TMK. m. 19,I). Bilinen son adresin süreklilik arz etmesi, kişinin orada oturması gerekmez. İlgilinin iş yeri adresi, bilinen son adres niteliği taşıyabilir. Bilinen en son adresin tespitinde, tebliğ isteyeninin beyanı, muhatabın veya diğer ilgililerin bildirimleri ya da mevcut belgeler esas alınır²⁵.

Bilinen son adresin tespitinde yaşanan güçlükler, tebligatın yapılmasını engellemekte, gecikmelere yol açmaktadır²⁶. Doktrinde, tebligatın sokak, sinema, lokanta vs. gibi her yerde yapılabilmesine ilişkin değişiklik yapılması önerilmiştir²⁷. Tebligatın yapılabileceği yere ilişkin sınırlamanın kaldırılması, tebligat yapılmasını kolaylaştıracaktır. Muhatabın bulunduğu her hangi bir yerde tebligat yapılması, özellikle düzenli bir adresi bulunmayan, sürekli olarak adres değiştiren kişiler bakımından ihtiyaç duyulan bir düzenlemedir.

Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır (Teb. K. m. 10, II). Adres kayıt sisteminde adres girişleri tamamlanmadan bu hükmün kabul edilmesi eleştirilmektedir²⁸. Adres kayıt sisteminde çeşitli sebeplerle adresi bulunmayan ya da adres bilgisi yanlış veya eksik kayıt edilmiş vatandaşlar bakımından bu hüküm hak kayıplarına yol açmaktadır. Hak kayıplarının engellenmesi bakımından vatandaşların adres kayıt sistemindeki bilgilerini güncellemeleri konusunda uyarılması gerekmektedir.

Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva

²⁴ Berkin., Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi, İstanbul 1981, s. 345; Üstündağ, s. 430.

²⁵ Borçluya ait adresin, alacaklının takdiri ile belirleniyor olması tebligatın muhatap borçluya ulaşamaması riskini doğurmaktadır. Bkz. Şeker, Hilmi: "Uyum'un Takip Versiyonu, Yenilik mi Yinelemek mi?", ABD. 2012/3, s. 380.

²⁶ Muşul, s. 13.

²⁷ Muşul, s. 17; Kavasoğlu, s. 92; Durman, s. 76.

²⁸ Akil, s. 255; Özbay, s. 138.

eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına²⁹ yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır (Teb. K. m. 21, II). Bu hükümde, durumun en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilmesi zorunluluğunun aranmaması, muhatap bakımından hak kayıplarına yol açabileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir³⁰. Komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı günümüzde, muhatapın komşularından birine, bildirim yapılması istenilen sonucu doğurmamaktadır. Yönetici ve kapıcı, her binada bulunmamakta veya bulunsa bile kendisine ulaşamamaktadır. Bize göre, kapıya yapıştırma işlemi yeterlidir. Ancak, kapıya yapıştırma işlemi, o adreste muhatapla ilgisi bulunmayan bir kişinin oturması durumunda, o kişinin rahatsız olmasına yol açmaktadır³¹. Bu rahatsızlık neticesinde, bu kişiler tebligat memuruna karşı kötü muamelede bulunabilmektedir. Kapıya yapıştırma sisteminin, muhatapın tebligata ulaşması bakımından sağlıklı bir sistem olmadığı aşikârdır. Özellikle o adreste başkasının oturduğu hallerde kapıya yapıştırma yerine tebliğ evrakının mercie iadesini öngören kanun değişikliği yapılmalıdır.

Uygulamada, tebligatın çıkartılmasını talep eden taraf, bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığından bahisle, tebligatı çıkartacak merciden doğrudan Tebligat Kanunu madde 21, II'ye göre tebligat yapılmasını talep etmektedir. Tebligatı çıkartılmasını talep eden taraf, bilinen en son adresin tebligata elverişli olup olmadığını takdir edemez³². Bunu takdir edecek makam Kanun'da açıkça belirtilmemiştir. Bilinen son adresin tebligata elverişli olup olmadığına esas olarak tebligatı çıkaran mercii (mahkeme, icra dairesi) karar verecektir. Ayrıca, bilinen en son adrese tebligat yapılamaması hâlinde Tebligat Kanunu madde 21, II'ye göre tebligat yapılır (Teb. Yön. m. 16 (2)). Kısaca, Tebligat Kanunu madde 21, II'nin tebliğ imkânsızlığı durumunda uygulanması gerekir. Dolayısıyla ilk tebligatın Tebligat Kanunu madde 21, II'ye göre yapıla-

²⁹ Kapı ile kast edilenin apartmanlarda ana giriş kapısı veya daire kapısı olup olmadığı anlaşılmamaktadır. Bir başka sorun ise, güvenlik sebebiyle, posta memurları bazı sitelere ve rezidans gibi bina girememektedir. Bu hallerde kapıya yapıştırma işleminin nasıl yapılacağına ilişkin belirsizlik vardır, bkz. Daylık, Kadir/Akdağ, Sami/ Nejla İnekçioğlu -Tebligat Sorunları, s. 36; Ruhi, s. 594.

³⁰ Akil, s. 257; Özbay, s. 143.

³¹ Ruhi, s. 594.

³² Teoman Salgırtay, "Tebligat Kanununda Yapılan Değişiklikler Ve Bir Yargıtay Kararı Işığında (Yargıtay 12. H.D. 2012 / 32459 E. - 2013 / 3328 K. S. -11.02.2013 T.) Tebligat Kanunu Uygulamaları" ABD. 2013/4, s. 300.

bilmesi ancak, bilinen son adresin tebligatı çıkartacak mercii tarafından tebligata elverişli adres olarak kabul edilmemesi halinde mümkündür. Ancak, **Salgırtay**, Tebligat Kanunu madde 21, II'ye göre, tebligat yapılabilmesi, bilinen son adrese çıkarılan tebligatın iade edilmesi şartına bağlı olduğu için, önce adres kayıt sistemindeki adrese normal tebligat çıkarılması gerektiği görüşündedir. Normal tebligatın iade edilmesi durumunda, Tebligat Kanunu madde 21, II'ye göre, tebligat yapılabilir³³.

Yargıtay uygulaması da bu yöndedir³⁴. Yargıtay, buna gerekçe olarak geçerli bir mazereti nedeniyle yeni adresini zamanında Nüfus Müdürlüğü'ne bildiremeyen veya önemli bir mazereti nedeniyle bir kaç aylığına adresinden ayrılmak zorunda kalan vatandaşların savunma

³³ Salgırtay, s. 302.

³⁴ "Tebligat Kanunu'nun 10.maddesine eklenen ikinci fıkra ile gerçek kişilere yapılacak tebligatla ilgili olarak iki aşamalı bir yol benimsenmiştir. Muhatabın adresi takip alacaklısı (veya davacı tarafından bildirilecek ve normal tebligat çıkarılacaktır. İlk defa bildirilen adresin muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi veya başka bir adresi olması arasında fark bulunmamaktadır. Her iki adres de Tebligat Kanunu'nun 10/1.maddesi kapsamında bilinen adrestir. Bildirilen adrese çıkarılan tebligatın bila tebliğ iade edilmesinde halinde, tebligat, muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesine göre çıkarılacaktır. Tebligat Kanunu'nun 10/2 ve 21/2. maddeleri farklı şekilde yorumlanarak, muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine başka adresi bilinmiyor diyerek doğrudan 21/2. maddesine göre tebligat çıkartılması doğru olmaz. Bu davranış Anayasanın 36. maddesine aykırı olur ve muhatabın savunma hakkının kısıtlanması anlamına gelir. Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesi aynı zamanda özünde cezalandırmayı da amaçlayan bir düzenleme içermektedir. Yasa koyucu 5490 Sayılı Kanuna göre doğru adresini zamanında Nüfus Müdürlüğü'ne bildirmeyen vatandaşı cezalandırmak amacını gütmüştür. Tebligat Yasasının dar yorumlanması, geçerli bir mazereti nedeniyle yeni adresini zamanında Nüfus Müdürlüğü'ne bildiremeyen veya **önemli bir mazereti nedeniyle** (yatarak hastanede tedavi gören hasta gibi) bir kaç aylığına adresinden ayrılmak zorunda kalan vatandaşın cezalandırılmasına neden olur. Yasanın yorumunda yardımcı kaynak olan madde gerekçeleri bu konuda bize ışık tutmaktadır. Tebligat Kanunu'nda değişiklik getiren madde gerekçelerinden açıkça anlaşılabacağı üzere iki veya üç tebligatla sorun çözülmek istenmiştir. Hem yasa metninde, hem yasanın uygulanmasını gösteren yönetmelikte ve hem de madde gerekçesinde muhatabın sadece adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresinin bilinen adres olarak bildirilmesi halinde doğrudan 21/2'ye göre tebligat yapılacağı açıklamasına yer verilmemiş, bilakis bildirilen adrese tebligat yapılamaması halinde 21/2'ye göre tebligat yapılacağı önemle vurgulanmıştır. Ayrıca Tebligat Yönetmeliğinin 79.maddesinde T.K.'nun 21/2.maddesine göre çıkarılacak tebligatların açık mavi renkli zarflarla yapılacağını belirtilmesi bu usulün hemen başvurulacak bir yol olmadığı, istisna olarak ve belirli şartların oluşması halinde başvurulacak bir tebligat şekli olduğunu da göstermektedir. İlk defa bildirilen adres kayıt sistemindeki adres, tebligat yapılamayacağı açıkça anlaşılan bir adres olmadığı için, öncelikle normal bir tebligat çıkartılarak Tebligat Kanunu'nun 21/1. maddesinde ve Tebligat Yönetmeliğinin 30.maddesinde muhata-
tap lehine olan araştırmaların yapılarak tebligatın kendisine ulaşması ve bilgilendirme işleminin yerine getirilmesi gerekir." 12. HD., E. 2013/21372, K. 2013/29142, T. 19.9.2013 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 07.03.2014).

haklarının korunması amacıyla, adres kayıt sistemindeki adrese önce normal yolla tebligat yapılması gerektiği sonucuna varmıştır. Geçici olarak tebligat adresinden ayrılma hallerinde Tebligat Kanunu madde 21, II uygulamasında tebligatın kapıya yapıştırmadan onbeş gün sonra yapılmış sayılmasına ilişkin bir hükümle savunma hakkı korunmuş olur. Yeni adresini çeşitli nedenlerle zamanında Nüfus Müdürlüğü'ne bildiremeyenler bakımından, eski adresine tebligat yapılıp yapılmadığı hususunda araştırma yükümlülüğü getirilmelidir. Aksi halde, adres kayıt sisteminin sağlıklı ve güncel bir şekilde işlemesi sağlanamaz.

Bilinen son adres ile adres kayıt sistemindeki adresin aynı olması ihtimali, Kanun'da düzenlenmemiştir. Böyle bir durumda, aynı adrese iki kez tebligat çıkartılması ve ikinci tebligatın, Tebligat Kanunu madde 21, II'e göre yapılması gerekmektedir³⁵. Bilinen son adres ile adres kayıt sistemindeki adres aynı olması halinde, madde 21, II'nin doğrudan uygulanması usul ekonomisine uygun olacaktır. Bu uygulama için de, tebligat çıkartılırken tebligat adresinin, adres kayıt sistemindeki adres olduğunun belirtilmesi ve zarfın da mavi zarf olması gerekmektedir. Adres kayıt sisteminin ülke genelinde etkin bir şekilde işler hale gelmesinden sonra, adres kayıt sisteminde bulunan adreslere yapılan tebligatlarda doğrudan Tebligat Kanunu madde 21,II uygulanacağına ilişkin şerh düşülmesi zaman ve iş gücü tasarrufu sağlayacaktır.

Tebligat Kanunu 21, II'ye göre tebligat yapılırken, tebliğ zarfının açık mavi renkte bastırılması gerekir (Teb. Yön. m. 79 (2)). Ancak uygulamada, avukatlık bürolarının, kendi bürolarının evrakını ayırt etmek üzere farkı renklerde zarflar kullanıldığı görülmektedir. Bu uygulamaya son verilmeli; farklı renkte zarflar kesinlikle kabul edilmemelidir. Mavi zarf uygulaması, tebligat memurunda tebligat işleminde farkındalığı yaratmak amacıyla öngörülmüştür. Ayrıca, tebligatı çıkaran mercilerce, "MERNİS" veya "Adres kayıt sisteminden alındı" kaşesi ile tebliğ zarfı hazırlanmaktadır. Bu uygulama ve uygulamanın dayanağı olan Tebligat İşletme Esasları'nın madde 36 (4) ³⁶ düzenlemesi Yönetmelik hükmüne aykırıdır.

³⁵ Salgırtay, s. 316.

³⁶ "Tebliğ çıkarmaya yetkili merciler tarafından işyerlerimize açık mavi renk dışında tebliğ zarfları tevdi edilmesi halinde de, tebliğ zarfı üzerine muhatap adresinin Adres Kayıt Sisteminden alındığı elle, kaşe basmak suretiyle veya zarf üzerinde matbu olarak açıkça belirtilmiş ise, tebliğ memurunca üçüncü paragrafta belirtilen işlem uygulanır."

Tebliğat Kanunu madde 21,II'ye göre yapılacak tebligatlarda karşılaşılan bir diğer sorun maddenin kapsamına ilişkindir. Tüzel kişiler adres kayıt sisteminde yer almadığı için onlara Tebligat Kanunu madde 21,II'ye göre tebligat yapılamaz³⁷. Bu şekilde çıkartılan tebligatların, merciine iade edilmesi gerekir³⁸.

Adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinden muhatap geçici olarak ayrılmışsa, Tebligat Kanunu madde 20 uygulanmalıdır. Bu maddeye göre, tebliğ evrakının 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihte veya ihbarname kapıya yapıştırılmışsa bu tarihten itibaren onbeş gün sonra tebligat yapılmış sayılır. Bu durumlarda, Tebligat Kanunu madde 21, II doğrudan uygulanmamalıdır. Ancak, uygulamada, Tebligat Kanunu madde 21, II'ye göre doğrudan tebligat yapılması, muhatap bakımından onbeş günlük bir süre kaybına neden olmaktadır. Tebligat Kanunu madde 20 ile 21 arasındaki ilişkinin net bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir³⁹. Adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinden muhatap geçici olarak ayrılmışsa (hastalık, tatil, iş gezisi vb.), madde 20'ye göre tebligat yapılacağı açıkça hüküm altına alınmalıdır.

Geçici olarak ayrılmaya ilişkin olarak tebliğ tarihine ilişkin bir tartışma vardır. Tebligat Kanunu madde 20 son cümle şu şekildedir: "Bu maddeye göre yapılacak tebligatlarda tebliğ, tebliğ evrakının 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihte veya ihbarname kapıya yapıştırılmışsa bu tarihten itibaren onbeş gün sonra yapılmış sayılır." Doktrinde, tebliğ evrakının 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihten itibaren onbeş gün sonra yapılmış sayılacağı görüşü hakimdir⁴⁰. Aksi halde, muhatap yerine tebligatı kabul etmeye yetkili kişiler bundan imtina edecekler ve tebliğ memuru madde 21'i uygulamak zorunda kalacaktır. Bu durum ise, zaman ve işgücü kaybına yol açacaktır. Muhatap yerine tebligatı kabul etmeye yetkili kişilere tebliğ evrakının verildiği tarihten itibaren onbeş günlük süre başlamalıdır⁴¹.

³⁷ Ruhi, s. 124.

³⁸ Ruhi, s. 607.

³⁹ Nezih Sütçü, "Adli Tebligatla İlgili Sorunlar", *İBD*, 2006/5, s. 1992; Akil, s. 258; Salgırtay, s. 306.

⁴⁰ Sütçü, s. 1995; Yılmaz/Çağlar, s. 362. Salgırtay ise, onbeş günlük ek süre tebligatı almaktan imtina haline mahsus olduğu; imtina edilmeden tebligat imza karşılığı alınmışsa, tebliğ tarihinin imza tarihi olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir. Bkz. Salgırtay, s. 305.

⁴¹ Şükran Ekecik /Duran,Osman: "Tebliğat Kanunu'nun 20. Maddesi Üzerine Dü-

Geçici olarak ayrılmaya ilişkin beyanın madde 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişiler dışında komşu, kapıcı gibi üçüncü kişilerden öğrenilmesi halinde nasıl bir işlem yapılacağı düzenlenmemiştir. Uygulamada tebliğ memurların özellikle muhatabın komşu veya kapıcısından aldıkları geçici olarak ayrılmaya ilişkin beyanların tebliğ mazbatasına geçirilerek altının ilgiliye imzalatıldığı görülmektedir. Yargıtay, 20'nci maddeye göre tebliğ yapılabilmesi için adreste birinin bulunması ve bu kişinin muhatabın geçici olarak başka bir yere gittiğinin belirtilmesinin gerektiğine hükmetmiştir; muhatabın komşunun bu husustaki beyanıyla 20'nci maddeye göre tebligat yapılmasını usulsüz saymıştır⁴². Doktrin de Yargıtay ile aynı görüştedir⁴³. Adreste kimsenin bulunmadığı ve adreste bulunmama sebebini bilmesi muhtemel komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar heyeti, zabıta amir ve memurlarından muhatabın geçici olarak adresinde olmadığını öğrenildiği durumlarda, bu husus imza mukabilinde kayıt altına alınıp tebliğ evrakı merciine iade edilmelidir.

Tebliğat İşletme Esasları m. 54 (5) uyarınca, "muhatabın askere gittiği, hüküm giydiği veya yurtdışına çıktığının, taşınmak suretiyle o adresten devamlı olarak ayrıldığının veya o adreste hiç oturmamış olduğunun öğrenilmesi veya adresin askeri birlik adresi, cezaevi adresi gibi ikincil bir adres olması halinde de tebliğ evrakının üzerinde adresin Adres Kayıt Sisteminden alındığının açıkça belirtilmiş olması hallerinde başkaca adres araştırması yapılmaksızın tebliğ gösterilen adrese yapılır". Bu hüküm, hukukî dinlenilme hakkını sınırlandırmaktadır ve

şünceler", ABD., 2013/3, s. 99.

⁴² "Somut olayda satış ilanı tebliğ işleminin, "Muhatab geçici İstanbul'a gittiğinden 7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun 21. maddesine göre kapısına 2 nolu haber kağıdı yapıştırılıp, evrak mahalle muhtarlığına teslim edildi. Komşusu Özlem ...haber verildi. İmzadan kaçındı." şerhi ile yapıldığı görülmüştür. Komşunun beyanına göre muhatabın şehir dışında İstanbul'da olduğu anlaşıldığından şehir dışındaki muhataba 21'e göre tebligat yapılamayacağından sözü edilen tebliğ işleminin usulsüz olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Tebligat Kanununun 20. maddesine göre tebliğ yapılabilmesi için adreste birinin bulunması, kendisine tebliğ yapılacak şahsın muvakkaten başka yere gittiğinin belirtilmesi gerekir. Oysa somut olayda satış ilanının tebliğ edildiği adreste hiç kimse bulunmayıp, komşu beyanına göre adresin kapalı olduğu anlaşıldığından olayda 20. maddenin uygulanması da mümkün değildir. İİK.nun 127. maddesi gereğince taşınmaz satışlarında, satış ilanının bir örneği borçluya tebliğ edilmelidir. Borçluya satış ilanının tebliğ edilmemesi olması veya usulsüz tebliğ edilmesi başlı başına ihalenin feshi sebebidir." 12. HD., E. 2011/9908, K. 2011/26273, T. 5.12.2011 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası-06.03.2014).

⁴³ Yılmaz/Çağlar, s. 361; Ruhi, s. 568.

hükümün değiştirilmesi gerekmektedir. Ancak, adresin kamulaştırma, deprem, yangın vb. nedenlerle yıkılmış veya bina özelliğini yitirmiş olması durumlarında veya muhatap tüzel kişi olmasına rağmen adresin adres kayıt sisteminden alındığının tebliğ evrakı üzerinde **şerh edilmesi halinde** 21 inci madde uygulanmaz. Mazbataya gerekli şerhler açık ve ayrıntılı bir şekilde yazılarak çıkararak mercie iade edilir.

Tebliğat Kanunu madde 35 hükmü, adli tebligatlarda⁴⁴, adresin değişmesi halinde uygulanır. Adresini değiştiren gerçek kişiler yenisini bildirmedigi ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği takdirde, tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır. Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır. Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından resmî kayıtlardaki adresleri esas alınır ve bu madde hükümleri uygulanır. Tebliğ olunacak evrakın tebliğ mazbatalı kapalı zarf olmaksızın düzenlenmesi, tebliğ olunacak hususun herkes tarafından öğrenilebilmesine imkân vererek özel hayatın gizliliğini ihlaline yol açması sebebiyle eleştirilmektedir⁴⁵. Bir diğer eleştiri, tebliğ olunacak hususun çok sayıda sayfadan oluşması durumunda kapıya yapıştırmanın mümkün olmamasına ilişkindir. Bu olumsuzluklar, tebliğ evrakının muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir ve memurlarına bırakılmasına ilişkin düzenleme yapılarak giderilebilir⁴⁶.

III. TEBLİGAT SÜRECİNE KATILAN İLGİLİLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

Tebliğat, pek çok kişinin katılımıyla gerçekleşen bir hukukî işlemdir. Bu haliyle, birbirinin içine geçmiş halkalardan oluşan zincire benzemektedir. Tebligatın yapılmasını talep eden, tebligatı çıkaran mercii, tebligat görevlisi (posta memuru), muhtar, muhatap ve tebligatı kabul etmeye yetkili kişilerden kaynaklanan çok çeşitli sorunlar vardır. Aşağıda bu sorunların belli başlıları tespit edilmeye ve çeşitli çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

⁴⁴ Adli olmayan tebligatlarda da, Tebligat Kanunu madde 35 hükmünün uygulanması gereğine ilişkin olarak bkz. Durman, s. 73.

⁴⁵ Sütçü, s. 2000.

⁴⁶ Sütçü, s. 2001.

A. TEBLİGAT YAPILMASINI TALEP EDENLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

1. Muhatabın adresinin hiç bildirilmemesi, yanlış veya eksik bildirilmesi
2. Tebligat yapılmasını talep edenin kendi adresini hiç bildirmemesi, yanlış veya eksik bildirmesi
3. Tebligat yapılmasını talep edenin adres bilgilerini güncellememesi
4. Tebligatın doğrudan Tebligat Kanunu madde 21,II'ye göre yapılmasının istenmesi
5. Tebligat giderlerinin yatırılmaması
6. Tebliğ evrakının usulüne uygun hazırlanmaması, çeşitli renklerde zarfların kullanılması

Bu sorunların giderilmesi bakımından özellikle avukatların tebligat hukuku alanında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Avukatlık mesleğine sınavla girilmesi halinde, bu sınavda tebligat hukuku alanına ilişkin sorular sorulabilir. Avukatlık stajı sırasında tebligat hukukuna ilişkin seminerlere katılma zorunluluğu getirilebilir.

Avukatların, UYAP sistemindeki adres bilgilerini güncellememeleri para cezası yaptırımına tabi kılınabilir.

B. TEBLİGATI ÇIKARAN MERCIİDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

1. Dava dosyasının (davacı-davalı) taraflarının ve adreslerinin UYAP sistemine doğru kaydedilmemiş olması⁴⁷
2. Muhatabın adresinin tebliğ evrakına eksik, yanlış veya okunaksız yazılması⁴⁸
3. Tarafların veya adreslerinin değişmesi halinde, usulüne uygun bir suretle mercie bildirilmesine rağmen, adres güncellemelerinin yapılmamış olması⁴⁹

⁴⁷ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 77.

⁴⁸ Muşul, s. 13.

⁴⁹ "Yapılan tebligatlardan borçlunun icra takip dosyası kapsamındaki bilinen en son adresinin icra mahkemesine bildirmiş olduğu adresi olması karşısında bu adrese

4. Tüzel kişiliklerde, özellikle tasfiye edilmiş şirketlerde şirketi temsil yetkili kişi veya tasfiye memurunun adının kaydedilmemiş olması⁵⁰
5. Tebliğ evrakının doğru zarfla çıkartılmaması, zarfın tebliğ evrakını alacak büyüklükte olmaması⁵¹
6. Tebliğ evrakının hatalı ve eksik olarak tebliğ zarfına konulması⁵²
7. Tebliğ zaptının ön yüzüne tebliği çıkaran merciin adresinin eksik, yanlış veya okunaksız yazılması⁵³
8. Tebligat çıkarılmasını talep eden taraftan, özellikle gider avansı yatıran avukatlardan yeniden gider alınması
9. Tebligat elverişsizliğinin veya imkânsızlığının tespit edilmesine rağmen Tebligat Kanunu madde 21,II'nin uygulanmaması
10. Noterlerin yaptığı tebligatın adli tebligat sayılmaması nedeniyle Tebligat Kanunu madde 35'e göre tebligat yapamamaları⁵⁴

Bu sorunların çözümünde öncelikle tebligatı çıkaran mercilerin (özellikle yazı işleri ve icra dairesi çalışanlarının), tebligat adresini belli bir standartta yazmaları için genelge düzenlenebilir. Adres standardının sağlanması bakımından UYAP ve Adres Kayıt Sistemi veri bileşenleri kullanılarak, UYAP sisteminin yanlış adres yazımı halinde otomatik uyarı vermesi sağlanabilir.

Tebligat Kanununun 10. ve 35 /son maddesine göre icra emri ve kıymet takdir raporu tebliğ edilmiş olması nedeniyle söz konusu tebligatlar usulüne uygun ise de, artık satış ilanının da bu adreste tebliğ edilmesi gerekirken, borçlunun daha önce bildirdiği ipotek resmi senedindeki adresine satış ilanı tebliğ edilmiş olduğundan satış ilanı tebliğ işlemi Tebligat Kanunun 10. maddesi gereğince usulsüzdür. Borçluya satış ilanının usulüne uygun tebliğ edilmemesi ise, başlı başına ihalenin feshi nedenidir." Bkz. 12. HD. E. 2012/8928, K. 2012/23517, T. 4.7.2012 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 19.02.2014).

⁵⁰ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 77.

⁵¹ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 21. Tebliğ zarflarının tebliğ evrakını alabilecek çeşitli şekil ve büyüklüklerde basılması önerilmiştir, bkz. Durman, s. 77.

⁵² Durman, s. 77.

⁵³ Muşul, s. 13.

⁵⁴ Ahmet Paksoy -Tebligat Tartışmalar, s. 115; Ruhi, s. 1022.

C. TEBLİGAT GÖREVLİSİDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

1. Tebligat mazbatasının yanlış veya eksik bir şekilde düzenlenmesi (Tebligat K. m. 23; Teb. Yön. m. 35; Teb. İşl. Es. m. 57)
2. Tebliğ imkânsızlığı ve tebellüğden imtina hallerinde, meşruhat ve imza alınmaksızın, tasdik işlemlerinin eksik yapılarak tebligatın iade edilmesi (Tebligat K. m. 21; Teb. Yön. m. 31; Teb. İşl. Es. m. 52 vd.). Örnek muhtar kaşesi⁵⁵
3. Tebligatı kabul etmeye yetkili olmayan bir kişiye tebligat yapılması⁵⁶. Örneğin apartman yöneticisine, apartman görevlisine, komşuya, aynı apartmanda ve fakat başka bir dairede oturan muhatabın anne-baba gibi bir yakınına tebligat yapılması
4. Tüzel kişilere yapılan tebligatlarda, tebligatın tüzel kişiyi temsile yetkili kişiye⁵⁷ yapılmaması ve tüzel kişiyi temsile yetkili kişiye ulaşılamaması halinde bu neden açıklanmayarak işçiye veya çalışana tebligat yapılması⁵⁸

⁵⁵ İnekçioğlu -Tebligat Tartışmalar, s. 77.

⁵⁶ Muşul, tebliğ memurunun tebliğ evrakını verdiği kişinin beyanı ile bağlı olmasından kaynaklanan yanlışlıklar sebebiyle tebliğin muhataba ulaşmaması üzerinde durmuştur. Tebliğ memuru, muhatap adına tebligatı kabul etmek isteyen kişinin beyanını her açıdan araştırma imkânı bulunmadığı için tebliğ evrakını yanlış kişiye vermektedir. Bkz. Muşul, s. 14.

⁵⁷ Tüzel kişinin adresi dışında, tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin şahsi adresinde, yetkili tüzel kişi temsilcisine tebligat yapılabilmesi gereği hakkında bkz. Durman, s. 76.

⁵⁸ Sütçü, s. 1976. "7201 sayılı Tebligat Yasasının 12 ve 13, Tebligat Tüzüğü'nün 17 ve 18. maddeleri tüzel kişilere yapılacak tebligat hususunu düzenlemiş olup, anılan madde hükümlerine göre tebligatın tüzel kişinin yetkili mümessillerine yapılması, tebligat yapılacak kimselerin herhangi bir sebeple mutad iş saatlerinde işyerinde bulunmadıkları veya o sırada evrakı bizzat alamayacak bir halde oldukları takdirde tebliğin tüzel kişinin o yerdeki memur ve müstahdemlerinden birine yapılması gerekir. Olayımızda; davalı şirket adresine çıkarılan duruşma gününü bildirir davetiye tebliğ parçasında "gösterilen adreste şirketin yetkili işçisi S.K.'ye tebliğ edildi" şerhinin yer aldığı ve davalının duruşmaya katılmadığı görülmüştür. Davalı şirketin yetkili mümessillerinin hangi sebeple tebligatı alamayacak durumda oldukları belirtilmeksizin yapılan tebligatın Tebligat Yasası ve Tebligat Tüzüğü hükümlerine göre yöntemine uygun tebliğ edildiği kabul edilemez. Davalıya usulüne uygun duruşma gününü bildirir davetiye tebliğ edilerek taraf teşkili sağlandıktan sonra işin esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde savunma hakkı kısıtlanmak suretiyle karar verilmesi doğru değildir. Karar bu sebeple bozulmalıdır." 6. HD., E. 2013/9070, K. 2013/10965, T. 24.6.2013

5. 35. maddeye göre yapılan tebligatların iade edilmesi⁵⁹
6. **Çok bilindik** bir kuruma yapılan tebligatın iade edilmesi⁶⁰
7. Tebliğ alındısı sorgulama yazışmalarında teslim edildiği bildirilmesine rağmen tebliğ mazbatasının mahkemeye ulaşmaması⁶¹
8. Tebligatın dağıtıcı memur **üzerinde uzun süre** kalması⁶²
9. Tebligat memurunun menfaat temini karşılığında, tebligatı gerçekleştirilmeyerek, tebliğ evrakını, tebliğ çıkartan mercie iade etmesi⁶³ veya tebligat yapmayı kasten geciktirmesi
10. Hasma⁶⁴ tebligat yasağına (Teb. K. m. 39) rağmen hasma tebligat yapılması⁶⁵
11. Dağıtıcıların tebliğ mazbatası üzerindeki meşruhatlarının eksik veya okunaksız olması⁶⁶
12. Tebliğ alındılarının biriktirilip topluca ve çok geç iade edilmesi⁶⁷
13. Adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresine çıkarılan tebligatın (Teb. K. m. 21,II; 35) iade edilmesi

(Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 05.03.2014).

⁵⁹ Sağlam-Tebligat Tartışmalar, s. 18; İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 77.

⁶⁰ Sağlam-Tebligat Tartışmalar, s. 17; İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 77.

⁶¹ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 77.

⁶² İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁶³ Muşul, s. 14; Kaya-Tebligat Tartışmalar, s. 20 .

⁶⁴ Hasım kavramından ne anlaşılması gerektiği tartışmalıdır. Muşul'a göre, muhatap adına kendisine tebligat yapılacak kişilerin, muhatapla arasında husumet olması, menfaat çatışması bulunmaması gerekir; bkz. Muşul, s. 109. Durman'a göre, Tebligat Kanunu madde 39 hükmünün, alacaklı (davacı) namına çıkartılan tebliğin borçlu (davalı) tarafından tebellüğ edilmesi halinde veya tam tersi hallerde uygulanması gerekir, bkz. Durman, s. 71. Bizim de katıldığımız görüşe göre, muhatap ile husumet ilişkisi olanların (davacı-davalı; alacaklı-borçlu) yanı sıra onlarla akrabalık bağı bulunanlar da hasım sayılır, bkz. Yılmaz/Çağlar, s. 687; Ruhi, s. 1132.

⁶⁵ Bu sorun, tebliği çıkaran merciin tebligatın içeriğini oluşturan hukukî işlem bakımından hasım sayılan kişilerin tebliğ evrakına şerh düşülmesi ile giderilebilir. Özellikle boşanma davalarında tarafların adres kayıt sisteminde yer alan yerleşim yeri adreslerinin aynı olması durumunda hasma tebliğ yasağının geçerli olduğuna dikkat çekilmelidir. Hasma tebligat yapılmaması hususunda tebligat memurunu uyaran bir şerh düşülmelidir.

⁶⁶ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁶⁷ Muşul, s. 13; İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 78. Özellikle mahkemelerde ve icra dairelerinde çalışan kalem görevlileri bu alındıların dosyalara takılmasının çok uzun zaman almasından ve yanlış dosyalara takılmasından kaynaklı sıkıntılarını dile getirmektedirler.

14. Tebliğ alındısının parçalanmış şekilde iade olunması⁶⁸
15. Tarihsiz ve kime tebliğ edildiği belli olmayan alındının iade edilmesi⁶⁹
16. Tebliğ alındısının mahkemeye ulaşmaması üzerine yapılan yazışma sonucunda tebligatın yayii olduğunun bildirilmesi⁷⁰
17. Tebligatın unvan benzerliği olan bir başka kuruma yapılması⁷¹
18. Tebliğ mazbatalarının teslimi esnasında, PTT tarafından hazırlanan listenin kontrol edilmemesi sebebiyle, mazbataların yırtık olması, kaybolması, listede yer almaması gibi çeşitli sebeplerle ilgili dosyalarına takılamaması⁷²
19. Tebliğ evrakının kaybedilmesi⁷³

Bu sorunların çözümünde en temel nokta, tebligat memurlarının eğitimidir. Tebligat memurları, tebligat konusunda eğitime ihtiyaç duydukları aşîkârdır⁷⁴. Tebligat memurlarının tebliğ sırasında karşılaştıkları sorunlar bağlamında, kısa sürede cevap bulabilecekleri el kitapları olmalı ya da telefonla bu hususta bilgi alabilecekleri bir merkez kurulmalıdır. Tebligat mazbatasının doldurulması hususunda yazının okunaklı olması bakımından memur seçiminde güzel el yazısı bir kriter olmalıdır.

Tebligat memurlarının adrese kolay ulaşması için teknik destek sağlanmalıdır. GPS'ten (küresel konumlanma sisteminden) faydalanı-

⁶⁸ Sağlam-Tebligat Tartışmalar, s. 18; İnekçioğlu -Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁶⁹ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁷⁰ İnekçioğlu -Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁷¹ İnekçioğlu -Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁷² Sağlam-Tebligat Tartışmalar, s. 25; İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 78.

⁷³ Tebliğ evrakının kaybedilmesi halinde evrakının yeniden tanzim ve tebliği için gerekli masraflar, Posta Kanunu'nun taahhütlü gönderilere ilişkin hükümlerine göre ödeneceği Tebligat Kanunu madde 6'da düzenlenmiştir. Ancak, 06.05.2013 tarih 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu ile Posta Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Kanun'da posta gönderilerinin kaybı, çalınması veya hasarı hâlinde sorumluluk üstlenilmesi evrensel posta hizmeti ilkesi olarak benimsenmiş; ancak, sorumluluk ayrıca düzenlenmemiştir. Şu anda tebliğ evrakının kaybolması halinde meydana gelen zararın tazmini bakımından genel hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Tebligat işlemleri kamu düzenine ilişkin olduğu için kamu yararı amacıyla, genel hükümlerden farklı olarak, kusursuz sorumluluk ilkesinin açıkça benimsenmesi ve daha ağır yaptırımların Kanun ile düzenlenmesi gerekmektedir.

⁷⁴ Muşul, s. 15.

labilir. Tebligat memurlarına araç (bisiklet, motosiklet, scooter) tahsis edilebilir. Tebligat memurlarının sürekli aynı muntıkada çalışması sağlanarak, bu suretle gelişecek adres bilgilerinden yararlanılabilir.

Doktrinde, tebligat memurlarının tebligatı kısa zamanda, usulüne uygun yapmaları için tedbir alınmaması tenkit edilmektedir⁷⁵. Tebligatın daha hızlı işlenmesini sağlamak amacıyla, tebligatı kısa zamanında ve usulüne uygun bir şekilde yapmayarak yargılamanın uzamasına sebebiyet veren tebligat memurları hakkında caydırıcı cezai hükümler konulması yerinde olacaktır⁷⁶.

D. MUHATAP VEYA TEBLİGATİ KABUL ETMEYE YETKİLİ KİŞİLERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

1. Muhatabın adresini gerçeğe aykırı olarak bildirmesi
2. Muhatabın adres bilgilerini güncellememesi, adres değişikliğini bildirmemesi⁷⁷
3. Muhatabın veya tebligatı kabul etmeye yetkili kişinin tebligat memurunu tehdit ederek, cebir ve şiddet kullanarak tebligatın yapılmasına engel olması⁷⁸
4. Muhatabın veya tebligatı kabul etmeye yetkili kişinin geçerli bir sebep yokken tebligatı kabul etmekten kaçınması
5. Tebligatı kabul etmeye yetkili kişinin tebliğ evrakına zarar vermesi, okunamaz hale getirmesi
6. Muhatap veya tebligatı kabul etmeye yetkili kişilerin tebligat memuruna veya muhtarlar karşı haksız davranışları
7. Tebligat Kanunu madde 13'e göre yapılan tebligatlarda, iş yerinde hazır bulunan memur veya müstahdemlerin daimi olarak orada çalışma şartının aranmaması⁷⁹

⁷⁵ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 732.

⁷⁶ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 732; Muşul, s. 16.

⁷⁷ Muhatabın avukat olduğu hallerde, adres bilgilerinin UYAP sisteminde sürekli olarak güncellenmesi, avukatlara yapılacak tebligatlarda tebliğ adresi bakımından ortaya çıkan sorunları azaltır. Bkz. İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 80.

⁷⁸ Muşul, s. 14.

⁷⁹ Sütçü, s. 1978. Tebligat Kanunu madde 13'te yer almayan bu husus Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 21'inci maddesinde açıkça düzen-

8. Avukatın azledilmesi veya istifa etmesi nedeniyle, bu hususta bir meşruhat yazılarak tebligatın iade edilmesi⁸⁰
9. Muhatabın avukat olduğu ve adli tatil sebebiyle avukatın bürosunu kapalı tuttuğu hallerde, Tebligat Kanunu madde 21, I hükmünün uygulanması avukatlar tarafından eleştirilmektedir⁸¹. Ancak, adli tatilde tebligat yapılması mümkün olduğu için (HMK m. 103(3)), tatilde olması sebebiyle bürosu kapalı olan avukata tebligat yapılması mümkündür⁸². Tebligat Kanunu, avukat tarafından takip edilen işlerde, avukatın bürosunda yapılacak tebligatlar, resmi çalışma gün ve saatleri içinde yapılmasını öngörmektedir. Adli tatilde tebligat yapılmamasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi dışındaki diğer adreslerinin (yazlık evi, kışlık evi vb.), tebligat adresi olarak değerlendirilmesi tartışılabilir. Muhatabın bilinen son adresinden başka bir yerde tebliğ yapılabilmesi için, müracaatı veya kabulü gerekir (Teb. K. m. 10, II). Muhatabın, adres kayıt sistemine diğer adres bildiriminde bulunması, bu adreslere tebligat yapılmasını kabul ettiği veya bu bağlamda bir başvuru yaptığı sonucunu doğurmaz. Bu yönde bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, yerleşim yeri adresi dışında, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan diğer adreslerine tebligat yapılması Tebligat Kanunu madde 10, II belirtilen istisna hariçinde mümkün değildir.

lenmiştir: "Tüzel kişiler adına tebligatı almaya yetkili kişiler, herhangi bir sebeple mutlak iş saatlerinde işyerinde bulunmamaları veya o sırada evrakı bizzat alamayacak bir halde olmaları durumunda tebliğ, tüzel kişinin o yerdeki sürekli çalışan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır".

⁸⁰ İnekçioğlu-Tebligat Tartışmalar, s. 79.

⁸¹ Ruhi, s. 174; Akil, s. 256; Özbay, s. 139; Dedeoğlu, Ender, "Adli Tatil ve Tebligat Kanunu", (<http://enderdedeoğlu.blogspot.com.tr/2010/09/adli-tatil-ve-tebligat-kanunu.html> - 28.02.2014),

⁸² Muşul, s. 15. Akil ise, Tebligat Kanunu'nda avukat bürosunda yapılacak tebligatların resmi çalışma gün ve saatlerinde yapılacağını düzenleyen hükmün, adli tatilden sonra avukatın bürosuna tebligat yapılması taleplerine kanuni dayanak teşkil ettiği görüşündedir; bkz. Akil, s. 256. Ulusal Bayram Ve Genel Tatiller Hakkında Kanun, adli tatili bir resmi tatil olarak düzenlemediği, adli tatil günlerinin resmi çalışma günü olması karşısında, adli tatilde de tebligat yapılabileceği için bu görüşe katılmamaktayız.

Bu sorunların en temel çözümü vatandaşlarda tebligatın bilincinin oluşturulmasıdır. Bu bağlamda, bu bilinci oluşturacak kamu spotlarına başvurulabilir. Tebligat Kanunu'nda suç olarak düzenlenen fiillerin (Teb. K. m. 53 vd.) yaptırımını ağırlaştırılabilir.

E. MUHTARLARDAN KAYNAKLANAN SORUNLAR

1. Muhtarların tebliğ evrakını almak ve saklamak için teknik ve mali alt yapıya sahip olmamaları
2. Muhtarların mesai saatlerinde dahi yerlerinde bulunamaması
3. Muhtarların kendilerine bırakılan tebligatlarla ilgili tuttukları bir kayıt bulunmaması⁸³. Muhatap muhtarlığa gidip tebliğ evrakını almak istediğinde, bir tebliğ evrakı yığını içinde, ilgili evrak bulunmaya çalışılmaktadır.
4. Muhtarların "T.C. No Yoktur." ibaresi ile tebligatları iade etmeleri⁸⁴. Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabıta amir ve memurları Tebligat Kanunu madde 21 uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar. T.C. Kimlik numarası araştırması yapamazlar⁸⁵. Muhtarların tebligat işlemleri ile ilgili görev ve yetkileri konusunda eğitilmesi gerekmektedir.
5. Tüzel kişiliklere yapılan tebliğlerin iade tasdik işlemlerinin yapılmaması⁸⁶
6. Tebligatın adrese yapılamaması durumlarında muhtara bırakılan tebligatların muhtarlıklarda kaybedilmesi ve bunun sonucu olarak ilgilinin tebliğ mazbatasını alamadığını mahkemeye gelip beyan etmesi⁸⁷
7. Kanun'da muhtarlardan başka, "ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir ve memurlarına" tebliğ evrakının bırakılabi-

⁸³ Sütçü, muhtarların kendilerine bırakılan tebliğ evrakını aldıklarını ve muhataba verdiklerini belgeleyecek defter tutma zorunluluğunun getirilmesi gerektiği görüşündedir. Bkz. Sütçü, s. 1980.

⁸⁴ Sütçü, s. 1978; Muşul, s. 18; Ruhi, s. 594; İnekçioğlu-Tebliğat Tartışmalar, s. 79.

⁸⁵ Muşul, s. 18.

⁸⁶ İnekçioğlu-Tebliğat Tartışmalar, s. 79.

⁸⁷ İnekçioğlu-Tebliğat Tartışmalar, s. 79. Tebliğ evrakının muhtarda kaybedilmesi durumunda, muhatabın izleyeceği yola ilişkin olarak düzenleme bulunmamaktadır.

leceği düzenlenmesine rağmen uygulamada tebliğ evrakını muhtarlar bırakmak şeklinde bir teamül yerleşmiş olması⁸⁸

Muhtarlar bakımından meydana gelen sorunları çözümünde ilk öneri, muhtarları tebligat prosedürünün dışında bırakmak olabilir⁸⁹. Tebliğ evrakı, muhtar yerine PTT şubesine bırakılabilir⁹⁰. Zira, PTT şubeleri ülkemizde yaygınlaşmıştır. Tebligat memurunun muhtarlık yerine PTT şubesine tebliğ evrakını bırakması durumunda daha az vakit ve emek harcayacağı aşikârdır.

Muhtarlar sistemde olacaksa, muhtarlar keskinlikle teknik ve mali destek sağlanmalıdır. Muhtarlıklarda tebliğ evrakını saklamak için arşiv sistemi olmalıdır. Türkiye’de Mahalle Yönetimi – 2013 Araştırması Çalıştayı Sonuç Bildirgesi⁹¹’nde, resmi tebligatlara ilişkin hizmetlerde PTT ve muhataba ilişkin sorunların giderilmesi ve diğer kurumlardan gelen iş yükünün (PTT) mali desteğe yansıtılması gereği belirtilmiştir.

IV. ELEKTRONİK TEBLİGATA İLİŞKİN SORUNLAR

Günümüzde, internetin günlük hayattaki yeri oldukça artmıştır. Elektronik ortamda iletişim kurulması, hızlı ve ucuz olması sebebiyle yaygınlık kazanmıştır. Bu teknik gelişme, tebligatın elektronik yolla yapılabilmesi hususunun düzenlenmesini gerektirmiştir. Bu bağlamda, 6099 sayılı Tebligat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Tebligat Kanunu’na “*Elektronik Tebligat*” kenar başlıklı 7/a maddesi eklenmiş ve elektronik ortamda tebligat yapılabilmesi kanuni düzenlemeye kavuşturulmuştur. Ayrıca, Elektronik Teb-

⁸⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü, karakollarda polis memurlarının tebliğ evrakıyla meşgul edilmelerini kamu yararına aykırı olmasını buna gerekçe gösterilmektedir, bkz. Samedi, Seher- Tebligat Tartışmalar, s. 104. Emniyet

⁸⁹ Kavasoglu, s. 92.

⁹⁰ Sütçü, tebligatın muhtardan evvel zabıta amir ve memurlarına bırakılması imkânı tanyacak kanuni düzenleme yapılmasını önermektedir. Buna gerekçe olarak, muhtarların her zamanda yerinde bulunmaları mümkün değil iken, zabıta, nöbetçi amir ve memurlar yirmidört saat çalışmakta olmalarını haklı olarak ileri sürmektedir. Bkz. Sütçü, s. 1980. Kavasoglu ise, Alman hukukunda olduğu gibi nüfus yoğunluğuna göre bir veya birkaç mahallenin ikamet sicilini tutan, nüfus müdürlüklerine bağlı mahalle büroları kurulmasını önermektedir. Adresinde bulunmayanlara yapılacak tebligat, resmi ikamet sicilini tutan mahalle bürolarına yapılmalıdır. Bkz. Kavasoglu, s. 92.

⁹¹ <http://www.yerelnet.org.tr/resimler/ekler/calistay-sonuc-bildirgesi.pdf> (04.03.2014)

ligat Yönetmeliği⁹² ve Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁹³ Resmi Gazate’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ⁹⁴ ile Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliği⁹⁵ yayımlayarak, kayıtlı elektronik posta sistemine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesini sağlamıştır.

Elektronik tebligat, bilgisayar yazılımı ortamında hazırlanmış bir belgenin, internet üzerinden, elektronik posta yoluyla iletilmesidir⁹⁶. Elektronik Tebligat Yönetmeliği’nde, elektronik tebligat, Yönetmelik kapsamına uygun olarak elektronik ortamda yapılan tebligat olarak tanımlanmıştır. Bu tanım yeterli açıklıkta değildir. Bununla birlikte, Elektronik Tebligat Yönetmeliği’nin elektronik tebligat hizmetinin bilişim sistemleri vasıtasıyla muhatabın elektronik tebligat adresine iletilmek üzere, tebligatı çıkaran merci tarafından tebligatın gönderilmesini ve bu iletinin muhataba elektronik ortamda delillendirilerek tesliminin sağlanması hizmetini ifade ettiğini belirten hükmü (ETY. m. 3,1,c) daha aydınlatıcıdır.

Elektronik tebligat, posta ile yapılan tebligatların **neden olduğu** zaman ve işgücü kaybının önüne geçecektir. Elektronik ortamda tebligat yapılması suretiyle, tebligat işlemlerinin kısa sürede tamamlanması ve ucuz olması⁹⁷, öncelikle makul sürede yargılanma hakkının ve usul ekonomisi ilkelerinin gerçekleşmesine hizmet edecektir. Halkın yargıya olan güveni artacaktır⁹⁸. Kâğıt kullanılmadığı için, ağaçlar kesilmeyecek⁹⁹, çevre korunacaktır.

⁹² RG. T. 19.01.2013, S. 28533.

⁹³ RG. T. 25.08.2011, S. 28036.

⁹⁴ RG. T. 25.08.2011, S. 28036.

⁹⁵ RG. T. 16.05.2012, S. 28294.

⁹⁶ Özlem Tüzüner, “Elektronik Tebligatın Kalitatif Yöntemle İncelenmesi”, ABD., 2011/ 4, s. 144; Özbay, s. 125. Farklı tanım için bkz. Akkan, s. 34.

⁹⁷ Akil, s. 253; Tüzüner-Kalitatif Yöntem, s. 155; Tüzüner, Özlem: “Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Katkıları”, İz.BD. Ocak 2012, s. 65; Börü, Levent: “Elektronik Tebligat Yönetmeliği Taslağı’na İlişkin Kısa Bir Değerlendirme”, ABD. 2012/2, s. 405; Özbay, s. 128.

⁹⁸ Geylani Koca, “Tebligatın Esası, Gecikmesi Sorunu ve Elektronik Tebligatın Yaygınlaştırılmasının Önemi”, İBD. C. 82, S. 6, 2008, s. 2992.

⁹⁹ Tebligat ile yılda ortalama 40 bin ağaç kesilmekten kurtulacak haberi için bkz. <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/25727665.asp> (11.02.2014).

Tebliğata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye, elektronik yolla tebligat yapılabilir. Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur. Elektronik tebligat hizmetinden yararlanacak muhatap, elektronik tebligata elverişli kayıtlı elektronik posta adresi¹⁰⁰ edinir. Elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde bu Kanunda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır (Teb. K. m. 7/a, III).

Elektronik tebligatın uygulanmasına ilişkin usûl ve esasların Tebligat Kanunu'ndan ziyade yönetmelikle belirlenmesi eleştirilebilir. Zira, elektronik tebligata ilişkin düzenlemelerin kişisel veriler bağlamında, özel hayatın dokunulmazlığı başta olmak üzere, adil yargılanma hakkı ve diğer bazı temel hak ve özgürlüklere müdahale sonucu yaratacak konular olması sebebiyle¹⁰¹, Tebligat Kanunu'nda daha ayrıntılı bir şekilde hüküm altına alınması yerinde olur.

Elektronik yolla tebligat, muhatapın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır (Teb. K. m. 7/a, IV). Elektronik tebligatın yapılmış sayılması için, muhatapın tebligatı öğrendiğinin veya aldığı belgelenmesi şartının aranmaması eleştirilmektedir¹⁰². Elektronik tebligatın muhatap tarafından alındığının belgelenmesi halinde sonuç doğurmasına ilişkin düzenleme yapılması önerilmektedir¹⁰³. Ancak, bize göre bu önerinin kabulü, kötü niyetli muhatapların tebligatı aldığına ve okuduğuna ilişkin teyit belgesi göndermekten kaçınmalarına ve tebligatın yapılamamasına yol açar. Tebligatı kabulden imtina etmenin elektronik ortamda belgelenmesi mümkün olmadığı için, elektronik tebligatın ulaştığının belgelenmesini müteakip beşinci günün sonunda tebligatın yapılmış sayılması yerindedir. Bununla birlikte, tebligatın muhatapın elektronik pos-

¹⁰⁰ Kayıtlı elektronik posta sistemi, kullanıcılara genel e-posta hizmetlerine ilaveten, e-postaların gönderilip gönderilmediğine, alıcı tarafından kabul edilip edilmediğine veya erişilip erişilmediğine ilişkin teyitleri kayıt altına alacak ve delil teşkil edecek şekilde muhafaza edecek sistem olarak tanımlanmıştır. Bu sistem, elektronik tebligatı da kapsayan üst bir kavramdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Tanrıkulu, Cengiz: "Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat", TBBD 2009/85, s. 317 vd.

¹⁰¹ Tanrıkulu, s. 331.

¹⁰² Koca, s. 2992; Akil, s. 254; Özbay, s. 129.

¹⁰³ Koca, s. 2992; Akil, s. 254; Özbay, s. 129. Alman tebligat hukukundaki düzenlemeler için bkz. Akkan, s. 46 vd. İsviçre tebligat hukukundaki düzenlemeler için bkz. Tüzüner-Kalitativ Yöntem, s. 147.

ta hesabına ulaştığının belgelenmesi gerekmektedir. Ulaşmanın ise, elektronik ortamda muhatabın iradesi olmaksızın belgelenmesi teknik açıdan mümkündür.

Muhatapların hak kayıplarına uğramamaları için, kayıtlı elektronik posta adresi kullanıcıların en azından her beş günde bir postalarını kontrol etmeleri hususunda uyarılması; elektronik posta ile birlikte telefonlarına ve diğer posta adreslerine de mesaj gönderilmesi suretiyle tebligat konusunda uyarılmaları yerinde bir çözüm olacaktır. Elektronik tebligat Yönetmeliğinde bu hususlar düzenlenmiştir¹⁰⁴. Ancak, bilgilendirmelerin herhangi bir nedenle yapılamamış olması, tebligat süresini ve geçerliliğini etkilememesi sakınca teşkil etmektedir. Çünkü, bu bildirimlerin yapılamaması, muhatabın eski hale getirme yoluna (HMK m. 95) başvurmasını gerektirecek olağanüstü bir hal içinde bulunduğu delalet edebilir. Elbette ki, kötü niyetle bu mesajların alınmasından kaçınılması da mümkündür. Bu hallerde de tebligatın geçerliliği kabul edilmekle birlikte, olağanüstü hallerin varlığının ispatlanması koşuluyla hak kayıplarının önüne geçecek hukukî yollara başvuru imkânı sağlanmalıdır.

Elektronik tebligata ilişkin en büyük kaygı, kişisel verilerin korunması ve bilgi güvenliğinin sağlanması bakımından ortaya çıkmaktadır¹⁰⁵. Elektronik ortamda veri güvenliğinin sağlanması, sisteme erişimin fiziki sistemlere göre daha kolay olması sebebiyle farklı problemleri gündeme getirmektedir¹⁰⁶. Elektronik tebligat sistemine hukuka aykırı olarak müdahale etmek, kişisel verileri yok etmek, değiştirmek, hukuka aykırı olarak kullanmak vb. ayrı ayrı düzenlenmelidir. Bu suçlar için caydırıcı cezalar öngörülmelidir¹⁰⁷. Tebligat Kanunu'nda elektronik tebligata ilişkin suç ve cezaların ayrıca düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, kişisel verilere hukuka aykırı müdahalelere ilişkin şüpheleri bertaraf etmek üzere, öncelikle Kişisel Verilerin Korunması

¹⁰⁴ "Muhatap tarafından hizmet sağlayıcıya iletişim için diğer bir elektronik posta adresi bildirilmişse, elektronik tebligatın ulaştığı anda bu adrese, bilgilendirme mesajı gönderilir. Muhatap tarafından hizmet sağlayıcıya iletişim için kısa mesaj alma özelliği olan telefon numarası bildirilmişse, talep halinde ve ücreti muhataba ait olmak üzere bu telefon numarasına hizmet sağlayıcı tarafından elektronik tebligat bilgilendirme mesajı gönderilir." (ETY m. 10, 1-2).

¹⁰⁵ Akkan, s. 31; Tanrıku, s. 335; Akil, s. 254; Börü, s. 406; Özbay, s. 128.

¹⁰⁶ Tanrıku, s. 330.

¹⁰⁷ Koca, s. 2993.

Kanunu Tasarısı¹⁰⁸'nin kanunlaşması gerekmektedir¹⁰⁹. Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması hususunda kamu bilgilendirilmelidir. Aksi takdirde, elektronik tebligatın yaygınlaşması mümkün olmaz. Elektronik tebligatın hızlı, ucuz ve güvenli bir tebligat türü olduğu hususunda kamu özendirilip, elektronik tebligat yaygınlaştırılmalıdır. Bu bağlamda vatandaşların kayıtlı elektronik posta adresi almaya özendirilmesi gerekmektedir¹¹⁰. Kayıtlı elektronik posta hizmetinden alınacak ücretlerin asgari düzeyde tutulması, vatandaşların bu tebligat türüne ilgisini artıracaktır¹¹¹.

Sermaye şirketlerinin yanı sıra avukatlar bakımından da elektronik tebligatın zorunlu hale getirilmesi çözüm önerisi olarak sunulabilir¹¹². Avukatlar bakımından elektronik tebligatın zorunlu hale gelmesi, posta yoluyla yapılan tebligatların sayısını önemli ölçüde azaltacaktır. Her ne kadar tebligat işlemlerinde muhatapların kimliğine ilişkin elimizde istatistiki bilgiler bulunmasa da avukatlara yapılan tebligatların sayısının oldukça fazla olduğu aşîkârdır. Avukatlara elektronik tebligat yapılması yargılamayı hızlandıracığı gibi e-devlet uygulamalarının da yaygınlaşmasını sağlayacaktır.

V. TEBLİGAT GİDERLERİ

Mektup gönderi ücreti 1.10 TL, APS (Acele Posta Servisi) gönderisi, 6,5 TL iken, tebligat 8 TL, acele tebligat 16 TL'dir¹¹³. Tebligat işlemlerinin kapsamı, mektup gönderisinden farklı olduğu için ücretin farklı olması makuldür. Ancak, yedi-sekiz katlık fark makul görünmemektedir. Böyle bir farkın makul olması için tebligatın kısa sürede, sorunsuz olarak yapılması gerekir. Uygulamada, özellikle tebligat giderleri,

¹⁰⁸ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı için bkz. <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0576.pdf> (27.02.2014).

¹⁰⁹ Börü, s. 407; Akdağ, s. 273.

¹¹⁰ Tüzüner-Kalitaf Yöntem, s. 155.

¹¹¹ Kayıtlı elektronik posta hizmetinden alınacak ücretler için bkz. <http://www.ptt.gov.tr/source.cms.docs/ptt.org.tr.ce/docs/file/tariffs/kepVeElektronikTebligatUcretTarifeleri.pdf> (28.02.2014).

¹¹² Koca, s. 2992; Akkan s. 39; Tüzüner-Adaletin Kalitesi, s. 74; Börü, s. 406; Özbay, s. 131; Şahin, Cenk-Tebligat Tartışmalar, s. 205. Fransız hukukunda, avukat tutma zorunluluğunun bulunduğu tüm yargılamalarda, elektronik yolla haberleşme yapılması öngörülmüştür, bkz. Tüzüner-Kalitaf Yöntem, s. 146.

¹¹³ http://www.ptt.gov.tr/index.snet?wapp=calculatingDeliveryPrice_tr (28.02.2014).

eskiden beri, alınan hizmeti karşılamaması ve hak arama özgürlüğünü sınırlandırması gerekçeleriyle eleştirilmektedir¹¹⁴. Ortaklığın giderilmesi davası gibi çok sayıda kişiye tebligat yapılmasını gerektiren davalarda, tebligat giderleri, dava konusunun değerinden fazla bile olabilmektedir.

Tebligat giderlerine ilişkin diğer bir tartışma konusu, tebligat giderlerinin ödenmemesinin veya eksik ödenmesinin sonucuna ilişkindir. Bu konuda Tebligat Kanunu'nda iki ayrı hüküm bulunmaktadır. Ücret ve masrafın peşin ödenmesini düzenleyen Tebligat Kanunu madde 5 hükmü " Tarifede yazılı PTT ücretlerini veya dördüncü madde mucibince verilecek zaruri masrafları, hilafına bir hüküm bulunmadıkça tebliğin yapılmasını istiyen peşin olarak öder. Tebliği çıkaracak merci tarafından tayin olunan mehil içinde gerekli masrafı vermiyen, talebinden sarfınazar etmiş addolunur. Zaruri sebeplerden dolayı bu mehle riayetsizlik halinde yeni bir mehil verilir." şeklindedir. Adli tebligatın kapsamına ilişkin 34. madde ise, şu şekildedir: "Bu fasıl hükümleri adli, idari ve askeri kaza mercilerince yapılacak tebligat işlerinde tatbik olunur. Yukarıdaki fıkra gereğince yapılacak tebligatlara ilişkin giderler 5 inci maddeye göre ödenir. Verilen süreye rağmen ödenmeyen tebligat gideri dava dilekçesinin tebliğine ilişkin ise Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 409 uncu maddesi uyarınca işlem yapılır. Diğer hallerde tebligat konusu talepten vazgeçilmiş sayılır."

Öncelikle tebligat giderlerinin yatırılmamasının sonuçlarının farklı hükümlerde düzenlenmesi, sistematik olarak bir hatadır. Tebligat Kanunu madde 34, II hükmünün asıl olarak madde 5'de yer alması kanun yapma tekniği açısından daha uygundur¹¹⁵. Ayrıca, dava dilekçesi dışındaki tebligat giderlerinin yatırılmaması halinde tebligat konusu talepten vazgeçilmiş sayılacağı hem madde 5 hem de 34,II hükümlerinde yer almaktadır. Bu hususun iki kez aynı kanunda düzenlenmesi de kanun yapma tekniğine uygun değildir.

Tebligat Kanunu tebligat giderlerinin yatırılmamasının sonuçları bakımından tebligatın konusuna göre bir ayırım yapmıştır. Dava dilekçesinin tebliğinde giderin yatırılmaması durumunda dava dosyasının

¹¹⁴ Halil Makaracı, "Adli Tebligat Ücretleri Fahıştır", ABD, 1952 S. 4, s. 33; Sütçü, s. 2005; Ekim, Suat: "Tebligat Sorunu", İBD. C. 86, S. 2012, s. 280.

¹¹⁵ Yılmaz/Çağlar, s. 632.

işlemden kaldırılması (HUMK m. 409; HMK m. 150¹¹⁶) sonucunun ortaya çıkması öngörülmüştür. Dava dilekçesi dışındaki diğer tebligatlar bakımından tebligat giderinin yatırılmaması halinde ise, tebligat çıkarılmasını talep edeninin, tebligat konusu talepten vazgeçtiğini kabul etmek gerekir.

Dava dilekçesinin tebliğinde, tebligat giderinin yatırılmamış olması, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda farklı şekilde düzenlenmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 120 uyarınca, davacı dava açarken gider avansını peşin olarak yatırmak zorundadır. Tebligat giderleri, gider avansının kapsamı içerisinde. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi¹¹⁷ madde 4 uyarınca, "Davacı;

- a) Taraf sayısının beş katı tutarında *tebligat gideri*,
 - b) Dava dilekçesinde tanık deliline dayanılmış ve tanık sayısı belirlenmiş ise tanık sayısınca tanık asgari ücreti ve tebligat gideri; tanık sayısı belirtilmemiş ise en az üç tanık asgari ücreti ve *tebligat gideri*,
 - c) Dava dilekçesinde keşif deliline dayanılmış ise keşif harcı avansı ile birlikte 75 TL ulaşım gideri,
 - ç) Dava dilekçesinde bilirkişi deliline dayanılmış ise Bilirkişi Ücret Tarifesinde davanın açıldığı mahkeme için öngörülen bilirkişi ücreti,
 - d) Diğer iş ve işlemler için 50 TL,
- toplamını avans olarak öder."

Tebliğat giderleri, gider avansında önemli bir kalem teşkil etmektedir. Dava dilekçesinin tebliğine ilişkin tebligat giderlerinin de gider avansından karşılanması gerekmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu 114/g maddesinde, gider avansı, dava şartı olarak düzenlenmiştir. Davanın açıldığı mahkeme, gider avansının hiç yatırılmadığını veya avansın yeterli olmadığını tespit

¹¹⁶ HMK m. 447(2)" Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır."

¹¹⁷ RG. T. 26.09.2013, S. 28777.

ederse, hüküm verilmesine kadar, bir ara karar ile, bu eksikliğin tamamlanması için davacıya kesin süre verir¹¹⁸ (HMK m. 115(2); 120 (2)). Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 115(2) uyarınca, verilen kesin süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse, diğer bir ifade ile gider avansı yatırılmamışsa, mahkeme dava şartı yokluğu sebebiyle davayı usulden reddeder. Bu hüküm, Tebligat Kanunu'nda öngörülen dava dosyasının işlemiden kaldırılması (HUMK m. 409; HMK m. 150) farklı bir sonuç, davanın usulden reddi sonucunu doğurmaktadır.

Tebligat Kanunu ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri bir-biri ile çelişmektedir. Bu durumda, sonraki Kanun niteliğinde bulunan Hukuk Muhakemeleri Kanunu uygulanmalıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 114, 115 ve 120 hükümleri, Tebligat Kanunu'nun dava dilekçesine ilişkin tebligat giderinin yatırılmaması halinde dava dosyasının işlemiden kaldırılmasına ilişkin hükmünü (Teb. K. m. 34, II) zımnen ilga etmiştir. Verilen kesin süre içinde tebligat giderlerini de kapsayan gider avansının yatırılmaması durumunda davanın usulden reddi gerekir¹¹⁹. Sonuç olarak, gider avansının kapsamına dahil olan tebligat giderlerinin yatırılmaması halinde Tebligat Kanunu madde 34, II hükmü uygulanamaz¹²⁰.

¹¹⁸ Mustafa Serdar Özbek, Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansı, Ankara 2013, s. 101.

¹¹⁹ "Yerel Mahkemece, 04.10.2011 tarihli duruşmada, davacı vekiline, gider avansı ile ilgili olarak eksik olarak yatırılan avansın iki hafta içinde ikmal edilmesi için kesin süre verilmesine karar verilmiştir. Takip eden 19.12.2011 tarihli oturumda da, gider avansının verilen kesin süreye rağmen yatırılmadığından ve gider avansının yatırılmasının 6100 sayılı HMK'na göre, dava şartı olduğundan bu konuda tekrar ek süre verilmesi de mümkün olmadığından açılan davanın reddine karar verilmiştir. Yukarıda açıklandığı üzere, uyumsuzluğa konu davanın 1086 sayılı HUMK zamanında açılmış bulunması, dilekçelerin teati aşamasının geçip, tahkiyat aşamasına geçilmiş bulunduğu gözetilerek, bu aşamada, sadece HMK'nun 324 maddesi uyarınca delil avansı istenebileceği gözden kaçırılarak, kapsamı da belirtilmeden yazılı şekilde gider avansı istenmesi yerinde olmadığı gibi; mahkemenin davanın reddine dayanak aldığı, davacı vekiline verilen kesin süreye ilişkin ara kararında "alınması gereken avansın ne miktarda ve hangi işlere ilişkin olduğu, hangi iş için ne miktar avans yatırılacağına açıkça belirtilmemesi ve belirtilen sürede ara karar gereğinin yerine getirilmemesinin sonuçlarının da açıklanmaması doğru değildir. Kesin sürenin sonuç doğurabilmesi için usulünce ve eksiksiz olması gerekir. Yukarıda belirtilen gerekçelerle, Yerel Mahkemece bozma kararına uyması gerekirken, önceki kararda direnmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan direnme kararının bozulması gerekmiştir." HGK., E. 2012/9-1202, K. 2012/1218, T. 12.12.2012 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 27.02.2014).

¹²⁰ Yılmaz/Çağlar, s. 106. Ruhi aksi görüştedir. Verilen süreye rağmen ödenmeyen

Dava dilekçesinin tebliği dışındaki diğer hallerde, tebligat giderinin yatırılmamasının sonucu farklıdır. Tebligat giderinin yatırılmadığını veya eksik yatırıldığını tespit eden merciin, ilgiliye tebligat giderini yatırmak hususunda süre vermesi gerekir¹²¹. Verilen süre içerisinde gerekli masrafın yatırılmaması halinde, tebligat konusu talepten vazgeçilmiş sayılır¹²² (Teb. K. m. 34, II). Ancak, verilen süre içerisinde, tebligat giderinin yatırılmaması haklı bir sebebe dayanıyorsa, ilgiliye yeni bir süre verilir (Teb. K. m. 5; 34, II; Teb. Yön. m. 8).

tebligat gideri dava dilekçesinin tebliğine ilişkin ise, Hukuk Muhakemeleri Kanunu 150'nci madde uyarınca işlem yapılması gerekir, bkz. Ruhi, s. 1006.

¹²¹ "Borçlu şirket yetkilisinin yazılı başvurusu üzerine dosya görevsizlik ve yetkisizlik kararı ile Sulh Ceza Mahkemesi'nden R İş Mahkemesi'ne gelmiştir. Mahkeme, kararın gerekçesinde davacının dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi talebinde bulunmadığına dayanmış ise de, bunun dosya kapsamı ile uyuşmadığı görülmüştür. Zira davacı şirket temsilcisi Muhammet in 11. Ceza Dairesinin bozma kararını müteakip 1. Sulh Ceza Mahkemesine 05.05.2003 tarihli dilekçe ile başvurduğu ve "bozma ilâmı doğrultusunda işlem yapılmasını" talep ettiği anlaşılmaktadır. Kuşkusuz bu talep dosyanın görevli ve yetkili iş mahkemesine gönderilmesi anlamındadır. İlgili taraf harç ve tebligat giderini vermemiştir. Bu durumda Harçlar Kanunu'nun 27.III, 30 ve 32. maddeleri gereğince başvurma harcı ile peşin karar ve ilâm harcı; Tebligat Kanunu'nun 5.II, Tebligat Tüzüğü'nün 6.I ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 414. maddeleri uyarınca da gerekli posta giderlerinin ödenmesi için, ileride hüküm sırasında nazara alınmak üzere bedeli ulaştırma giderlerinden karşılanarak davacıya uygun bir önel verilmeli, bu önelde harç ve posta giderlerini yatırmamanın sonuçları belirtilmelidir. Davacıya harç ve posta giderlerini yatırmak için meşruhatlı bildirim yapılmadan, gerekli harç ve masraflar yatırılmadığından bahisle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir." 10. HD., E. 2003/7406, K. 2003/8543, T. 19.11.2003 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 27.02.2014).

¹²² Bilge/Önen, s. 320. "**Şikayet**, dava da değildir. **Şikayet** dava olmadığından, yalnız davalar için düzenlenmiş olan gider avansına ilişkin hükümler (HMK 114/1-g, m. 120), şikayet için uygulanmaz. Bu konuda Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır, **şikayet** eden şikayet dilekçesinin karşı tarafa tebliği giderini (ve şikayetin duruşmalı incelenmesine karar verilirse duruşma davetiyesi giderini) peşin öder, ödemezse şikayetinden vazgeçmiş sayılır. (Teb. Kan. m. 34, II, m. 5; Teb. Yön. m. 8) İtirazın kaldırılması talebi dava değildir. İtirazın kaldırılması, borçlunun borçlu olup olmadığının ilamsız icra prosedürü içinde tespit edilmesine yarayan bir yoldur. İtirazın kaldırılması talebi dava değildir. İtirazın kaldırılması, borçlunun borçlu olup olmadığının ilamsız icra prosedürü içinde tespit edilmesine yarayan bir yoldur. İtirazın kaldırılması talebi dava olmadığından, yalnız davalar için düzenlenmiş olan gider avansına ilişkin hükümler (HMK 114/1-g, m. 120), itirazın kaldırılması talebi için uygulanmaz. Kanımca bu konuda Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır. Alacaklı, itirazın kaldırılması dilekçesinin ve duruşma (m. 70) davetiyesinin borçluya tebliği giderini peşin öder; ödemezse itirazın kaldırılması talebinden vazgeçmiş sayılır (Teb. K. m. 34,II, m. 5; Teb. Yön. m. 8)." 3. HD. E. 2012/21609, K. 2012/25698, T. 13.12.2012 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 27.02.2014).

Delil ikamesine ilişkin tebligatlarda tebligat giderlerinin ödenmesi durumunda, Tebligat Kanunu madde 5 ve 34, II hükümlerinden farklı olarak, Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 324'ün uygulanması gerekir. Tanık dinlenmesi, bilirkişi raporu alınması ve keşif gideri gibi delil ikamesine yönelik talepleri için ödenmesi gereken giderler, tebligat giderleri de dahil olmak üzere, delil ikamesi avansını oluşturur¹²³. Davacı delil ikamesine ilişkin giderlerini esas olarak gider avansı ile ödemiş bulunduğundan delil ikamesi avansı daha ziyade davalı tarafa ilişkindir. Cevap dilekçesinde belirttiği delillere ilişkin delil ikame avansını yatırmayan veya eksik yatıran davalıya, mahkeme öncelikle uyarıda bulunmalı, bu avansı yatırmaması durumunda talep ettiği delilin ikamesinden vazgeçmiş sayılacağını hatırlatmalıdır¹²⁴. Delil ikamesine ilişkin tebligat giderlerine ilişkin avansın yatırılmaması, talebin konusunu oluşturan delilin ikamesinden vazgeçilmiş sayılması sonucunu doğurur¹²⁵ (HMK m. 324 (2)).

¹²³ İbrahim Ercan / Aziz Serkan Arslan, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Öngörülen Gider Avansının Uygulanması ile İlgili Ortaya Çıkan Bazı Meseleler ve Bunların Değerlendirilmesi", SÜHFD. 2012/2, s. 170; Özbek, s. 80.

¹²⁴ Ercan/ Arslan, s. 172; Özbek, s. 81; Muşul, s. 55; Yılmaz/Çağlar, s. 106.

¹²⁵ "Tanık dinlenmesi, bilirkişi raporu alınması ve keşif gideri gibi delil ikamesine yönelik giderlerin gider avansı içinde değerlendirilmesi olanağı HMK'un 324. maddesi düzenlemesi karşısında yoktur. Ayrıca delil ikamesi avansının da ispat külfetine göre taraflara yükletilmesi gerekir. Diğer yandan, örneğin re'sen hesap raporu alınacaksa giderin 325. maddesi kapsamında değerlendirilmesi isabetli olacaktır. Yukarıda açıklanan ilkeler çerçevesinde somut olaya bakıldığında mahkemece 29.11.2011 tarihli oturumda " bilirkişi incelenmesi için 250 TL ve diğer giderler için de 50 TL olmak üzere toplam 300 TL gider avansının mahkemenin vizesine yatırması için davacı vekiline 2 haftalık kesin süre verilmesine, kesin süre içerisinde gider avansı karşılanmadığı takdirde HMK 114 ve 115.maddeleri gereğince davanın usulden reddedileceğinin ihtarına, " karar verilmiş; 21.2.2012 tarihli duruşmada kararlaştırılan gider avansları kesin süre içinde yatırılmadığından HMK 115. maddesi gereğince davanın usulden reddine karar verilmiştir. Dava şartı olarak öngörülen müessesenin davanın reddine yol açması nedeniyle mahkemece gider avansı ile delillerin ikamesine yönelik avans ayrılmalı, gider avansının da nelerden ibaret olduğu net olarak belirlenmeli ve tarafa da hem gider avansının hem de delil ikamesi avansının hukukî sonuçları konusunda uyarı yapılmalıdır. Mahkemece tarifenin 4.maddesi uyarınca diğer iş ve işlemler için gider avansı olarak 50 TL'nin yatırılması hususunda davacı vekiline 2 haftalık kesin süre verilmiş ise de anılan gider kalemlerine nelerin dahil olduğu, bu giderler içinde delil ikamesine yönelik gider olup olmadığı belirtilmemiş, 250 TL bilirkişi gideri delil ikamesine yönelik gider olmasına rağmen gider avansı olarak nitelendirilmiştir. Diğer iş ve işlemler için davacı tarafça yatırılması istenen 50 TL giderin, gider avansı mı, delil ikamesi avansı mı olduğu da denetlenememektedir. Zira yukarıda açıklandığı gibi gider avansı, dava şartı iken delil ikamesi avansı, dava şartı olarak nitelendirilmeyecektir. Delil ikamesi avansının verilen kesin süre içinde yatırılmaması, davanın dava

VI. SONUÇ

Tebliğatin usulüne uygun bir şekilde ve kısa sürede yapılmaması, yargılamanın uzun sürmesine ve dolayısıyla, makul sürede yargılanma (yargılama!) hakkının ihlaline yol açmaktadır. Bu sorunların temelinde çok çeşitli sebepler bulunmaktadır. Ancak, en temel çözüm, öncelikle toplumda tebligat bilinci oluşturmaktır. Tebliğ evrakının alınması gerektiği, tebliğ evrakının alınmamasının muhatap bakımından hak kayıplarına yol açacağı hususunda kamu spotu vb. araçlarla kamuoyu bilgilendirilmelidir. Ayrıca tebligat zincirindeki tüm halkaların kendilerinden kaynaklanan gecikme ve usulsüzlerden dolayı yaptırma tâbi olması ve bu yaptırımların usulsüzlükleri caydırıcı ve işlemleri hızlandırıcı nitelik taşıması gerekir. Vatandaşlar, adres kayıt sisteminin önemi ve adres güncelleme zorunluluğu hakkında bilgilendirilmelidir.

Tebliğat Kanunu, çeşitli Kanun değişiklikleri ile uğradığı estetik müdahalelere rağmen artık yaşlanmıştır. Günümüzün ihtiyaçlarını karşılayabilecek içerik ve bütünlükten yoksundur. Mutlak suretle yeni bir tebligat mevzuatına ihtiyaç vardır. Bu mevzuat hazırlanırken tebligat hukukunun pek çok disiplini ilgilendirdiği dikkate alınmalı ve disiplinler arası bir yaklaşımla mevzuat hazırlanmalıdır. Bu mevzuat hazırlanırken, vergi hukuku, imar hukuku, idare hukuku, icra ve iflâs hukuku, ceza usul hukuku ve medeni usul hukukuna ilişkin mevzuatta yer alan tebligat hükümleri de değerlendirilmeli; bütüncül bir yaklaşımla, tebligat işlemlerinde yeknesaklık sağlanmaya çalışılmalıdır. Yeni bir Tebligat Kanunu hazırlanırken, bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle değil, pek çok idari birimi ilgilendirdiği için 2012 yılından önceki gibi Tüzük ile düzenlenmelidir.

şartı yokluğu ile reddine neden teşkil etmez. Taraf, belirtilen sürede delil avansı giderini yatırılmazsa dayandığı o delilden vazgeçmiş sayılır. Mahkeme, dava şartı olarak belirlediği gider avansına yönelik ara kararında gider avansını oluşturan harc, tebligat gibi gider gerektiren işlemleri kalem kalem açıklamalı her kalemin miktarını ayrı ayrı göstermeli, dava şartına yönelik gider avansı ile ilgili olarak verilen kesin sürede yatırılmamasının sonuçlarını da duruşma zaptına açıkça yazmalıdır. Ayrıca bu avans dışında delil ikamesine yönelik avans isteniyorsa HMK'nun 115.maddesine göre değil, 324.maddesine göre işlem yapılmalıdır. Bu durumda mahkemece, yazılı şekilde uygulama yapılmadan soyut kesin süre verilerek dava şartı noksanlığında davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir." 17. HD., E. 2012/13494, K. 2013/12373, T. 17.9.2013 (Kazancı İçtihat Bilişim Bankası- 27.02.2014).

Tebliğat Kanunu'nda benimsenen tebliğ evrakının, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir ve memurlarına bırakılması usulü terk edilmelidir. Uygulamada, tebliğ evrakının muhtarlara bırakılması teamül haline gelmiştir. Fakat, muhtarlar teknik ve mali alt yapıya sahip olmadıkları için tebliğ evrakını teslim almak ve saklamak bakımından sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunları çözümü için, tebliğ evrakının, PTT şubelerine bırakılmasını önermekteyiz.

Tebliğat işlemleri bakımından PTT bünyesinde ayrı bir birim oluşturulmalıdır. Tebligat işlerinde çalışan posta memurları, sıradan posta memurlarından ayrılmalıdır. Bu memurlar, eğitilmelidir. Ancak, bu eğitim, tebligat hukukunun genel esaslarının yanı sıra uygulamada karşılarına çıkacak sorunların çözümünü sağlayacak şekilde özellikle psikoloji ve iletişim disiplinlerini de kapsamalıdır. Adalet Meslek Yüksek Okulu mezunları ve Posta Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu'ndan mezun kişiler arasından bu memurlar seçilmelidir.

Adliye binalarında PTT hizmet birimleri genişletilmesi, çalışan sayısı arttırılmalıdır. Yüzbinlerce tebligatın yapıldığı büyük adliyelerde, PTT hizmet birimi içerisine posta işleme merkezi de kurulması suretiyle önemli bir vakit kazanımı sağlanabilir. Bu bağlamda adliye binalarının inşasında, PTT hizmet birimleri için de yer tahsis edilmesi; buna göre, inşaat planı yapılması gereklidir.

Usulsüz tebligat yapılmasına ilişkin önlemler alınmasının yanı sıra, usulsüz tebligatı ileri sürmek suretiyle kararın kesinleşmesini engellemek isteyenlerin kötü niyetini bertaraf etmek için sınırlamalar konulmalıdır. Şöyle ki; aynı haklar ile kişilik haklarına ilişkin dava ve işler dışında usulsüz tebligatın ileri sürülmesi, tebligat tarihinden itibaren bir yıllık hak düşürücü süreye tâbi kılınabilir. Bu suretle, kararın kesinleştiğinin zannedilmesinden, çok uzun süre usulsüz tebligat nedeniyle kanun yoluna başvurulması engellenebilir.

KAYNAKÇA

Akcan Recep, "Çağımızdaki ve Gelecekteki Vasıtalarla Tebligat Yapılması (Tebliğat Kanunu Madde 7 Üzerine İnceleme)", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, Ankara 2010, C.1, s. 41-61.

- Akcan Recep, "Faks ile Tebligat Yapılması Sorunu", 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 1-10.
- Akdağ Sami, "Klasik Tebligat Sorunlarının Elektronik Tebligat Sürecine Etkileri", İBD. C. 87, S. 1, s. 271-274.
- Akil Cenk, " 11. 1. 2011 Gün ve 6099 Sayılı Kanun ile 7201 Sayılı Tebligat Kanununda Yapılan Değişiklikler", TBB, 2012/ 101, s. 247-266.
- Akkan Mine, "Elektronik Ortamda Tebligat Yapılmasına İlişkin Gelişmeler", Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 1, Ankara 2009, s. 31- 63.
- Alangoya Yavuz/ Yıldırım M. Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis, Medenî Usûl Hukuku Esasları, İstanbul 2011.
- Ansay Sabri Şakir, Hukuk Yargılama Usulleri, Ankara 1960.
- Berkin Necmeddin M., Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi, İstanbul 1981.
- Bilge Necip/Önen Ergun, Medeni Yargılama Hukuku, Ankara 1978.
- Börü Levent, "Elektronik Tebligat Yönetmeliği Taslağı'na İlişkin Kısa Bir Değerlendirme", ABD. 2012/2, s.403-410.
- Deliduman Seyithan, Son Değişikliklere Göre Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş ve Kısmen Genişletilmiş Tebligat Hukuku Bilgisi, , Ankara 2012.
- Durman Okay, "Güncel Tebligat Sorunları Hakkında Öneriler", MİHDER. C. 8 S. 22, 2012/2, s. 67-81.
- Ekcek Şükran/Duran,Osman, "Tebligat Kanunu'nun 20. Maddesi Üzerine Düşünceler", ABD., 2013/3, s. 85-102.
- Ekim Suat, "Tebligat Sorunu", İBD. C. 86, S. 2012, s. 280-281.
- Ercan İbrahim/ Aziz Serkan Arslan, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Öngörülen Gider Avansının Uygulanması ile İlgili Ortaya Çıkan Bazı Meseleler ve Bunların Değerlendirilmesi", SÜHFD. 2012/2, s. 65-180.
- Hanağası Emel/ Özekes Muhammet, Yargı Örgütü ve Tebligat Hukuku (Ed. Doğan Gökbek), Eskişehir 2012.
- Kavasoğlu Abdurrahman, "Uygulamada Tebligat Sorunları Nedeniyle Davaların Sürüncemede Kalması Sorununa Çözüm Önerileri ve Mahalle Muhtarlıkları", *Toplumsal Güvenlik ve Yerel Siyaset Dergisi*, 2008 Nisan, S. 28, s. 91-92.
- Koca Geylani, "Tebligatın Esası, Gecikmesi Sorunu ve Elektronik Tebligatın Yaygınlaştırılmasının Önemi", İBD. C. 82, S. 6, 2008, s. 2985-2994.
- Makaracı Halil, "Adli Tebligat Ücretleri Fahiştir", ABD, 1952 S. 4, s. 32-34.
- Muşul Timuçin, Tebligat Hukuku, Ankara 2013.
- Özbay** İbrahim, "6099 Sayılı Kanun ve Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Çerçevesinde Tebligat Hukukundaki Son Değişiklikler", EÜHFD, C. XVI, S. 1-2 2012, s. 115-157.
- Özbek Mustafa Serdar, Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansı, Ankara 2013.
- Özekes Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukukî Dinlenilme Hakkı, Ankara 2003.
- Pekcanıtez Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes Muhammet, Medeni Usul Hukuku, Ankara 2013.

- Postacıoğlu İlhan E., Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975.
- Ruhi Ahmet Cemal, Tebligat Hukuku, Ankara 2013.
- Salgırtay Teoman, "Tebligat Kanununda Yapılan Değişiklikler Ve Bir Yargıtay Kararı Işığında (Yargıtay 12. H.D. 2012 / 32459 E. – 2013 / 3328 K. S. -11.02.2013 T.) Tebligat Kanunu Uygulamaları" ABD. 2013/4, s. 297-328.
- Sütçü Nezih, "Adli Tebligatla İlgili Sorunlar", *İBD*, 2006/5, s. 1975-2006.
- Şeker Hilmi, "Uyum'un Takip Versiyonu, Yenilik mi Yinelemek mi?", ABD. 2012/3, s. 370-403.
- Tanrıkulu Cengiz, "Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat", *TBBD* 2009/85, s. 315-331.
- Tanrıver Süha, "Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine", *AÜHFD*, Y. 2000, C. 49, s. 75.
- Tebligat Hukuku Uygulama Sorunları Ve Tartışmalar, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2013. (Bu eserdeki görüşlere, görüş sahibin adı, kısaca Tebligat Tartışmalar biçiminde eserin adı ve sayfa numarası belirtilerek yapılacaktır.)
- Tüzüner Özlem, "Elektronik Tebligatın Adaletin Kalitesine Katkıları", *İz.BD*. Ocak 2012, s.60-88 (Tüzüner-Adaletin Kalitesi).
- Tüzüner Özlem, "Elektronik Tebligatın Kalitatif Yöntemle İncelenmesi", ABD., 2011/4, s. 138-159 (Tüzüner-Kalitatif Yöntem).
- Yılmaz Ejder/Çağlar Tacar, Tebligat Hukuku, Ankara 2013.